

TARAS SHEVCHENKO

POEMS

Марац Мелеченко

До Прихильників видання Енциклопедії Українознавства

Дорогі Приятелі!

Сторіччя смерті ШЕВЧЕНКА відсвяткували українці у вільному світі рядом академій, святочних концертів та інших імпрез, що їх завершенням було імпозантне відкриття пам'ятника на площі перед парламентом у Вінніпегу.

Але пієтизм до великого сина України вимагає від нас відзначити цей ювілей, впершу чергу, дбайливими виданнями його живого слова. Зокрема, перебуваючи на чужині, повинні ми зробити це у формі доступній теж для нашого оточення. — Багато чужинців, наших приятелів-знайомих, що брали участь в щорічних ювілейних імпрезях, або й поза тим, раді б на зрозумілій для них мові познайомитися з постаттю ШЕВЧЕНКА. Відповідних для цього видань у нас обмаль.

Цю прогалину заповнює розкішне видання, що появляється заходами гурта пластунок, і в деякій мірі сплачує наш борг — наше зобов'язання: поширити ЙОГО слово у відповідній формі теж серед чужинців. — Ми поручаємо Вашій увазі:

Репрезентативне видання творів поезії і малярства

Тараса ШЕВЧЕНКА

в мовах: англійській, французькій і німецькій — з паралельними українськими текстами
(в и б р а н е)

за редакцією проф. Юрія ЛУЦЬКОГО, в мистецькому оформленні арт. маляра Мирона ЛЕВИЦЬКОГО — Видавництво МОЛОДЕ ЖИТТЯ, Мюнхен — ст. 116 + 8 колірових репродукцій, в полотняній оправі з витисками + охоронна сорочинка, в ціні дол. 5,— (п'ять), або рівновартість в іншій валюті.

Дохід з розпродажі цього видання призначений на закінчення ЕУ, що її видає НТШ, найстаріше українське наукове товариство, установа, що носить ЙОГО ім'я. Тому висилаємо це видання передовсім усім прихильникам ЕУ й сподіваємося, що вони його щиро приймуть й поширять серед українського громадянства, а теж у відповідних колах чужинецького світу на всіх континентах.

Належність, — як теж дальші замовлення, — слати на адресу Пласту в Торонто, Видавництва в Мюнхені, або до Комітетів і Представників в-ва ЕУ в поодиноких країнах.

ВИДАВНИЦТВО
ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

ПОЕЗІЇ

МОЛОДЕ ЖИТТЯ МІУНХЕН

1 9 6 1

TARAS SHEVCHENKO

Poems Poésies Gedichte

diasporiana.org.ua

MOŁODE ZYTTIA MUNICH

1 9 6 1

Literary Editor – George S. N. Luckyj

Art Editor – Myron Levytsky

Це видання появляється заходами
куреня пластунок
«Ті, що греблі рвуть»

All Rights Reserved

Copyright by Molode Zytia Press

Printed in Germany by F. Bruckmann KG

Ukrainian Texts by »Cicero« e. G. m. b. H., Munich

Автопортрет (олівець)

Self-portrait (pencil) 1845

CONTENTS

INTRODUCTIONS

English	7
French	9
German	11

SELECTED POEMS

Думи мої	13
Lines from "O My Thoughts"	15
Graue Lieder	17
Гамалія	19
Hamaliya	25
Hamalia	31
Hamalia	37
Сретик	43
Heretic	46
L'Hérétique (Jean Hus)	49
З поеми «Великий Лъох»	52
The Great Grave	54
Le Grand Caveau	56
Минають дні, минають ночі	58
From Day to Day	59
Lieben und Leiden	61
Як умру, то поховайте	63
Testament	64
Testament	65
Vermächtnis	66
Мені однаково	67
I care not	68
Que je vive—ou ne vive—en Ukraine	69
Es ist mir gleich	70
Ой три шляхи широкії	71

The Three Pathways	72
Die drei Heeresstraßen	73
Садок вишневий коло хати	74
Evening	75
Le soir	76
Abend	77
З поеми «Княжна»	78
Lines from "The Princess"	79
Le village! . . . à ce mot mon cœur est joyeux	80
Мені тринадцятий минало	81
My thirteenth year was wearing on	83
J'étais alors dans ma treizième année	85
І небо невмите, і заспані хвили	87
Drowsy the waves	88
Am Aralsee	89
У тієї Катерини	90
Pretty Kateryna	92
La Catherine possède	95
In das reiche Haus Kathrinens	98
І широкою долину	100
Both the valley stretching wide	101
Je n'oublierai	102
Я не нездужаю, нівроку	103
I am not ill	104
Je ne suis pas malade	105
Подражаніє 11 Псалму	106
Paraphrase of the Eleventh Psalm	107
Der 11. Psalm	109
Минули літа молодії	111
Winter	112
Lebensabend	113
NOTES	115

TARAS SHEVCHENKO

Taras Shevchenko was born on March 9, 1814 in the Ukrainian village of Moryntsi. His parents were serfs and lived in bitter poverty; both died before Taras was twelve years old. What saved the boy from being submerged in the sea of indigence were his native intelligence and artistic talent. The overseer of the estate selected him for duties in the manor house of the landowner, Engelhardt, to whose young son Shevchenko became a page-boy. The new duties provided Shevchenko with the opportunity of travelling in the retinue of his master and of copying pictures and works of art. When Engelhardt discovered his serf's unusual skill he promptly apprenticed him to various painters as he travelled to Vilno, Warsaw and St. Petersburg. It was in St. Petersburg that Shevchenko's talent was noticed by some of his compatriots who were eager to see him enrolled as a student at the Imperial Academy of Fine Arts. This was impossible as long as Shevchenko was a serf. On the initiative of some professors and friends the money necessary to purchase his freedom was raised and in 1838 Shevchenko was liberated from serfdom.

The successes which Shevchenko attained as a student at the Academy did not satisfy him. Sometime in the late 1830s he started to write poetry, at first ballads and lyrics in the current vogue of Romanticism, and later historical poems depicting the past glories of the Cossack Ukraine. Soon he directed his pen against the social injustices of his own time and above all against the political and cultural oppression of the Ukraine by the Russians. In 1840 his first collection of poems, *Kobzar*, stirred a wide response among his countrymen. Gradually, Shevchenko became an uncompromising revolutionary, a member of the liberal Ukrainian society, the Brotherhood of Sts. Cyril and Methodius, and a rebel with a definite cause. His plea was not merely for the political independence of the Ukraine,

but for a just new order among all Slavs. Shevchenko was never narrowly nationalistic, for his hope lay in the regeneration of charity, tolerance and freedom among all men. In his satires he castigated with equal venom both the Russian rulers and bureaucrats and his opportunistic and philistine countrymen. His popularity in the Ukraine he owed also to his simple yet highly poetic language which laid the foundation of modern Ukrainian literature.

In 1847 Shevchenko was arrested and charged with belonging to an illegal society and with writing insolent, revolutionary poetry. He was sentenced to serve as a private soldier in the Orenburg district. The tsar, in his own handwriting, demanded that the poet be placed "under the strictest supervision with a prohibition of writing and sketching." For the next ten years Shevchenko lived the life of an exile under the military discipline of the Empire he hated so much. However, he managed to write secretly and even to paint. The poems from that period show a more detached and philosophic attitude to life; his hostility to the regime was unchanged. After his release in 1857, Shevchenko was in poor health and he died, unmarried, in St. Petersburg on March 10, 1861.

The purpose of this edition is to commemorate the centenary of the poet's death by making available to non-Ukrainian readers some translations of Shevchenko's poetry in English, French and German alongside the original Ukrainian. Whenever possible all three languages are represented; often, however, either the French or the German translation is lacking. It is hoped that, incomplete as this selection is, it may prompt the reader to a further interest in the language and literature to which Shevchenko devoted his life.

G. L.

TARAS CHEVTCHENKO

Chevtchenko naquit le 9 mars 1814 au cœur même de l'Ukraine dans la province de Kiev. Issu d'une famille de serfs, il connut, dès son jeune âge, la dure vie des paysans opprimés par les grands propriétaires fonciers. Son seigneur, un certain Engelhardt, descendait du fameux Potemkin, dont les libéralités de Catherine II avaient fait l'un des plus riches féodaux de l'Ukraine. Le jeune Chevtchenko devint, comme on disait alors, le kosatchok de son seigneur, humble fonction de petit page domestique préposé aux courses et aux menus offices, sous une livrée cosaque, triste et bouffonne parodie d'une tradition séculaire et glorieuse. Il accompagnait son maître dans ses voyages et montra très tôt d'étonnantes dispositions pour la peinture. Engelhardt, suivant l'usage du temps – les nobles aimaient à tirer le meilleur parti des heureuses facultés naturelles de leurs serfs –, mit le jeune homme à la disposition d'un portraitiste qui lui enseigna les premiers éléments du dessin. Les progrès de Chevtchenko furent si rapides qu'il entra bientôt à l'Académie des Beaux-Arts de Pétersbourg, où des maîtres illustres, comme Brjulov et Venecjanov, s'intéressèrent à lui: ils songèrent tout d'abord à le tirer de l'esclavage en lui donnant la liberté, et, sur l'initiative du poète Joukovskij, le serf fut racheté à son propriétaire, le 22 avril 1838. Chevtchenko reconnaissant dédia à Joukovskij son poème *Catherine*, qui porte cette date. A l'Académie des Beaux-Arts, où il poursuit ses études, le jeune peintre commence à écrire des poésies et fait paraître, en 1840, à Pétersbourg, son premier recueil de vers, *le Kobzar*. Ce livre connaît aussitôt la plus magnifique fortune: quand Chevtchenko rentre en Ukraine, il est déjà sacré poète national; il puise son inspiration dans l'amour de l'Ukraine, qu'il veut libérer des Moscovites comme des Polonais, et prêche en même temps la révolution sociale en commençant par l'abolition du servage. Très tôt son génie s'affirme en possession de la

plénitude de cette expression, de cette forme incomparable, dont la richesse et la puissance n'ont jamais été dépassées.

L'un des fondateurs de la célèbre organisation politique ukrainienne (la Confrérie de Cyrille et Method), Chevtchenko fut arrêté, le 17 avril 1847, en même temps que les historiens Kostomarov et Kulych. Appréhendé à Kiev, il fut emprisonné à Pétersbourg, dans la forteresse Pierre et Paul, d'où le tsar Nicolas Ier l'exila, comme soldat, dans les steppes d'Orenbourg. Le rescrit impérial portait que le condamné ne devait pas pouvoir écrire une seule ligne – tant sa poésie apparaissait dangereuse à l'absolutisme tsariste. Chevtchenko passa dix ans au milieu des déserts asiatiques, dans des conditions physiques et morales vraiment affreuses, bien qu'il eût réussi à tourner la défense impériale et à écrire.

Grâcié, en 1857, par Alexandre II, il rentre à Pétersbourg, puis en Ukraine, mais, bientôt arrêté, il doit reprendre le chemin de la capitale, où il meurt, à 47 ans, le 10 mars 1861.

Dans son testament poétique, qui est devenu l'hymne national ukrainien, Chevtchenko demandait à être enterré sur les bords du Dniépr. Ce vœu fut exaucé et les admirateurs du proscrit déposèrent sa dépouille sur la montagne de Kaniv, dans la province de Kiev. Ce tombeau devint, pour les patriotes ukrainiens, un lieu de pèlerinage et le gouvernement tsariste ne craignit pas de se donner l'odieux ridicule d'y placer des sentinelles.

S. B., R. M.

TARAS SCHEWTSCHENKO

Geb. 1814 in der rechtsufrigen Ukraine als Sohn leibeigener Bauern. In sehr harter Kindheit und Lehrzeit war er nacheinander Hirte, Lakai seines Gutsherren, Anstreichergehilfe, Zimmermaler und wissenschaftlicher Mitarbeiter der Petersburger Kunstakademie. Da er als leibeigener Dienstmann an jeder Aufstiegsmöglichkeit gehindert war, aber früh bedeutende dichterische und zeichnerische Begabung entfaltete, wurde er 1838 durch russische und ukrainische Kunstfreunde der damaligen liberalen Petersburger Gesellschaft aus der Leibeigenschaft losgekauft; der Preis betrug 2500 Rubel. Nun setzte er seine Malereistudien in Petersburg fort und kam 1847, betraut mit der Erforschung und Aufzeichnung ukrainischer Altertümer und Kulturdenkmäler, an die neugegründete Universität Kiew. Hier schloß er sich dem slawophilen Kreis der »Kyriilo-Methodischen Bruderschaft« an, begeisterte sich für die allgemeine Erweckung der Slawen, also auch der Ukrainer, wurde aber wegen anti-zaristischer Schriften noch in demselben Jahre 1847 verhaftet.

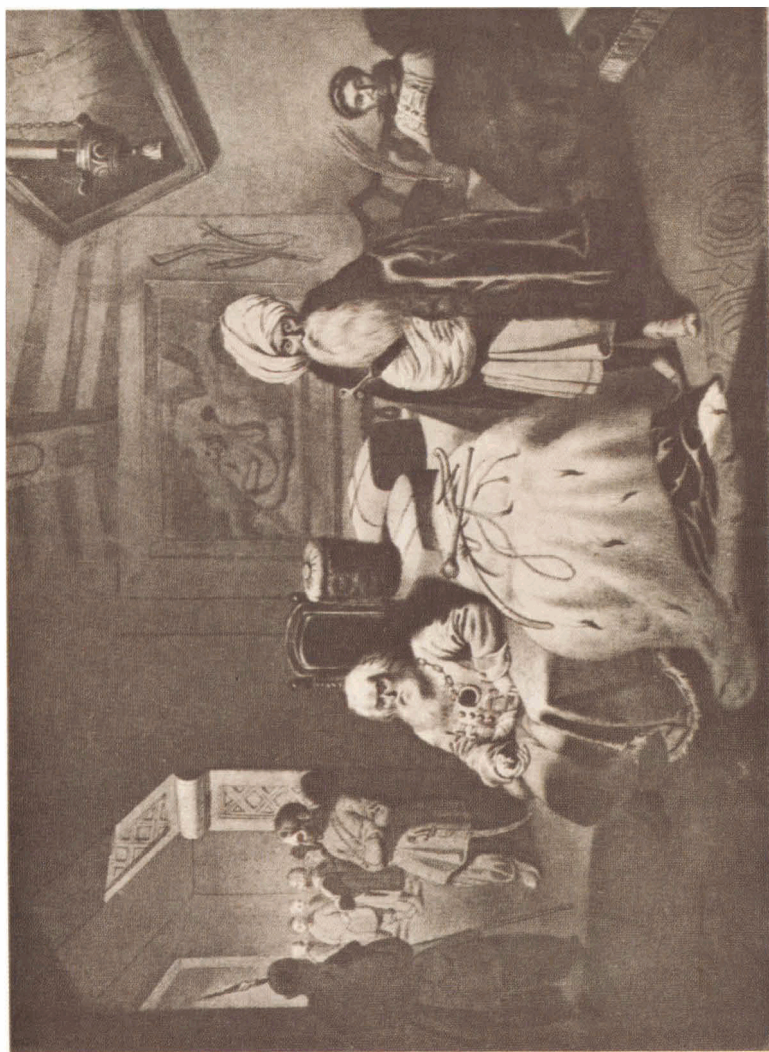
Die folgenden Jahre 1847–1857 verbrachte er als Festungshäftling und als »gemeiner Soldat« in verschiedenen mittelasiatischen Grenzgarisonen. Dichten, Zeichnen, Schreiben waren ihm durch besonderen Ukas des Zaren streng verboten; einsichtige Vorgesetzte, die das Verbot zu lockern versuchten, wurden gemäßregelt. 1857, nach dem unglücklichen Krimkrieg 1854 und dem Thronwechsel 1855, kehrte Schewtschenko in das europäische Rußland zurück, durfte aber seine ukrainische Heimat nicht aufsuchen; er ließ sich in dem unverfänglicheren Petersburg nieder. Körperlich gebrochen, doch scharfen Geistes, starb er 1861. Er ist unverheiratet geblieben.

Schewtschenko gilt als der bedeutendste ukrainische Dichter. Seine ersten Verse fallen in die 1830er Jahre, ihre erste Ausgabe, unter dem Titel »*Kobsar*« (Der fahrende Sänger), St. Petersburg 1840, machte

ihn mit einem Schlage berühmt. Neben zartester Gefühlslyrik oft selbstbiographischen Inhaltes besitzen wir von ihm zahlreiche Balladen, historische Gedichte, lyro-epische Poeme, politisch-soziale Dichtungen und einige dramatische Versuche. Ursprünglich naiver Romantiker, ging er unter dem Einfluß selbsterlebten Unrechtes zu flammendem Protest gegen nationalen und sozialen Druck über. Sein Ideal ist die »Wahrheit«, nicht nur im erkenntniskritischen, sondern auch im sittlich-religiösen und politischen Raum; seine Waffen sind (bei getreulichem Festhalten an der Malerei) Wort und Gesang; ein großer Teil seiner Gedichte wurde mehrfach vertont, sehr viele sind heute zu Volksliedern geworden. Innerhalb seines national bodenständigen Schrifttums fällt ihm das Verdienst zu, die bisherige »Bauernsprache« endgültig »salonfähig« gemacht, d. h. zur ernsten Dichtersprache erhoben zu haben. Über seine bodenständige Bedeutung hinaus aber gehört er, den Rahmen aller literarischen Etikettierung sprengend, bereits der europäischen Literatur an.

H. K.

Дари в Чигирині 1649 року (туш)

Presentation of Gifts at Chyhyryn in 1649 (drawing in india ink) 1843/44

ДУМИ МОЇ

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами? . .
Чом вас вітер не розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину? . .

Бо вас лихо на світ на сміх породило,
Поливали сльози . . . чом не затопили,
Не винесли в море, не розмили в полі? . .
Не питали б люди — що в мене болить?
Не питали б, за що проклинаю долю,
Чого нужу світом? «Нічого робить»,
Не сказали б на сміх . . .

Квіти мої, діти!

Нащо вас кохав я, нащо доглядав?
Чи заплаче серце одно на всім світі,
Як я з вами плакав? . . Може, і вгадав.

. . . . .

Думи мої, думи мої!
Квіти мої, діти!
Виростав вас, доглядав вас —
Де ж мені вас діти? . .
В Україну ідїть, діти!
В нашу Україну,

Попідтинню сиротами,
А я — тут загину.
Там знайдете щире серце
І слово ласкаве,
Там знайдете щиру правду,
А ще, може, й славу...

Привітай же, моя ненько!
Моя Україно!
Моїх діток нерозумних,
Як свою дитину.

LINES FROM "O MY THOUGHTS"

O my thoughts, my heartfelt thoughts,
I am troubled for you!
Why have you ranged yourselves on paper
In your ranks of sorrow?
Why did the wind not scatter you,
Like dust-motes, in the steppe?
Why did ill-fate not overlie
You, her babes, while she slept?

For ill-fate but bore you to mock and beclown you;
You were watered by tears — why did they not drown you?
Sweep you down to the sea? Wash you into the plain?
For no one would ask, then, what caused me to suffer,
Nor why I curse fortune, nor why I remain
In this world . . . For they would not have sneered:
"He has nothing
To do!" in their scorn . . .

O my flowers, my children!
For what have I loved you and watched over you?
Is there one heart in the world to weep with you
As I have wept? Maybe my guess will come true.
. . . . .

O my thoughts, my heartfelt thoughts,
My children, O my flowers,
I have reared, watched over you —
Where to send you now?
Go then to Ukraine, my children,

Our Ukraine so dear,
Wander on like homeless orphans,
I shall perish here.
There a true heart you will find,
A word of kindness for you,
There sincerity and truth,
And even, maybe, glory . . .
Bid them welcome, then, my mother,
My Ukraine, and smile
On these my children, still unwise,
As on thy own true child.

Портрет Горленко (олія)

Portrait of Madame Horlenko (oil) 1846/47

GRAUE LIEDER

Graue Lieder dunkler Stunden,
Trüb seid ihr gediehen!
Was hat euch zum Vers gebunden,
Graue Melodien?
Warum stäubt ihr nicht im Winde,
Gleich dem Steppenflaume?
Und betäubt euch nicht im Schicksal,
Wie ein Kind im Traume?

Ach, das Schicksal leiht euch, leidvoll nur zu stöhnen:
Warum sankt, ertrankt ihr nicht in meinen Tränen?
Warum singt und klingt ihr nicht in höhern Tönen?
Hören mußten dann die Frohen nicht mein Leid,
Höhen würden nicht die Rohen meinem Sehnen,
Fluchen könnt ich nicht und drohen – meiner Zeit.
Warum hegt und pflegt ich, Kinder euch und Blüten?
Warum send ich, weinend, euch zum Vers geeint?
Gibt es Augen, die euch jemals freundlich hüten,
Mit euch weinen, wie ich selbst mit euch geweint?

Graue Lieder dunkler Stunden,
Kinder mein und Blüten!
Ich hab' euch zum Vers gebunden,
Ich will euch behüten:
Zieht zur Heimat, helft sie preisen,
Eurer Väter Erbe.
Sie – die Mutter, ihr – die Waisen,
Wenn ich hier verderbe.

Dort läßt man euch Wahrheit künden,
Und die Brücken schlagen,
Dort wird man euch Freunde finden,
Ruhm selbst nicht versagen.
So empfang denn meine Lieder,
Mutter Ukraine,
Als die eignen Kinder wieder
– Sang der Ukraine !

ГАМАЛІЯ

«Ой нема, нема ні вітру, ні хвилі
Із нашої України;
Чи там раду радять, як на турка стати,
Не чуємо на чужині.
Ой повій, повій, вітре, через море
Та з Великого Лугу,
Суши наші сльози, заглуши кайдани,
Розвій нашу тугу.
Ой заграй, заграй, синесеньке море,
Та під тими байдаками,
Що пливуть козаки, тільки мріють шапки,
Та на сей бік за нами.
Ой Боже наш, Боже, хоч і не за нами,
Неси Ти їх з України;
Почуємо славу, козацькую славу,
Почуємо та й загинем».

Отак у Скутарі козаки співали;
Співали, сердеги, а сльози лились;
Лилися козацькі, тугу домовляли.
Босфор аж затрясся, бо зроду не чув
Козацького плачу; застогнав, широкий,
І шкурою сірий бугай стрепенув,
І хвилю, ревучи, далеко, далеко
У синее море на ребрах послав.
І море ревнуло, Босфорову мову
У Лиман погнало, а Лиман Дніпрові
Тую журбу-мову на хвилі подав.
Зареготався дід наш дужий,
Аж піна з уса потекла.
«Чи спиш, чи чуєш! брате Луже!

Хортице! сестро!..» Загула
Хортиця з Лугом: «Чую! чую!»
І Дніпр укрили байдаки,
І заспівали козаки:

«У туркені, по тім боці.
Хата на помості.
Гай! гай! море, грай,
Реві, скелі ламай!
Поїдемо в гості.

У туркені у кишені
Таляри, дукати.
Не кишені трусить,
Їдем різать, палить,
Братів визволяти.

У туркені яничари
І баша на лаві.
Гой ги! вороги!
Ми не маєм ваги,
Наша воля й слава»

Пливуть собі, співаючи;
Море вітер чує.
Попереду Гамалія
Байдаком керує.
Гамаліє, серце мліє,
Сказилося море;
Не злякає! — і сховались
За моряні гори.

Дрімає в гаремі — в раю Візантія,
І Скутар дрімає; Босфор клекотить,
Неначе скажений; то стогне, то вие:
Йому Візантію хочеться збудить.
«Не буди, Босфоре, буде тобі горе,
Твої білі ребра піском занесу,
У мул поховаю!.. — реве сине море: —
Хіба ти не знаєш, яких я несу
Гостей до султана...» Так море спиняло
(Любило завзятих усатих слав'ян).
Босфор схаменувся. Туркенья дрімала,
Дрімав у гаремі ледачий султан.
Тільки у Скутарі, в склепу, не дрімають
Козаки сердеги. Чого вони ждуть?
По-своєму Бога в кайданах благають,
А хвилі на той бік ідуть та ревуть.

«О милий Боже України
Не дай пропасти на чужині,
В неволі вольним козакам!
І сором тут, і сором там —
Вставать з чужої домовини,
На суд Твій праведний прийти,
В залізі руки принести
І перед всіми у кайданах
Стать козакові...»

«Ріж! і бий!

Катуй невіру бусурмана!»
Кричать за муром. Хто такий?
Гамаліє, серце мліє.
Скутар скаженіє.
«Ріжте! бийте!» на фортеці
Кричить Гамалія.
Реве гарматами Скутара,
Ревуть, лютують вороги.
Козацтво претється без ваги —
І покотились яничари.

Гамалія по Скутарі —
По пеклу гуляє.
Сам хурдигу розбиває,
Кайдани ламає.
«Вилітайте, сірі птахи,
На базар до паю!»
Стрепенулись соколята,
Бо давно не чули
Хрещеної тії мови.
І ніч стрепенулась,
Не бачила стара мати
Козацької плати;
Не лякайся, подивися
На бенкет козачий.
Темно всюди, як у будень.
А свято чимале.
Не злодії з Гамалієм
Їдять мовчки сало
Без шашлика. «Засвіtimo!»
До самої хмари
З щоглистими кораблями
Палає Скутара.
Візантія пробуркалась,
Витріщає очі,
Переплива на допомогу,
Зубами скрегоче.

Реве, лютує Візантія,
Руками берег достає;
Достала, зикнула встає...
І на ножах в крові німіє.
Скутар, мов пекло те, палає,
Через базари кров тече,
Босфор широкий доливає.
Неначе птахи чорні в гаї,
Козацтво сміливе літає;
Ніхто на світі не втече!

Огонь запеклих не пече.
Руйнують мури; срібло, злото
Несуть шапками козаки
І насипають байдаки.
Палá Скутар, стихá робота,
І хлопці сходяться: зійшлись,
Люльки з пожару закурили,
На байдаки — та й потягли,
Рвучи червоні гори-хвилі.
Пливуть собі, ніби з дому,
Так буцім гуляють,
Та — звичайне, запорожці —
Пливучи співають:

«Наш отаман Гамалія,
Отаман завзятий,
Забрав хлопців та й поїхав
По морю гуляти;
По морю гуляти,
Слави добувати,
Із турецької неволі
Братів визволяти.
Ой приїхав Гамалія
Аж у ту Скутару.
Сидять брати-запорожці,
Дожидають кари.
Ой як крикнув Гамалія:
«Брати! будем жити,
Будем жити, вино пити,
Яничара бити,
А курені килимами,
Оксамитом крити».
Вилітали запорожці
На лан жито жати;
Жито жали, в копи клали,
Гуртом заспівали:

«Слава тобі, Гамаліє,
На весь світ великий,
На весь світ великий,
На всю Україну,
Що не дав ти запорожцям
Згинуть на чужині».

Пливуть, співаючи; пливе
Позад завзятий Гамалія:
Орел орлят мов стереже;
Із Дарданеллів вітер віє,
А не женеться Візантія;
Вона боїться, щоб Чернець
Не засвітив Галату знову,
Або гетьман Іван Підкова
Не кликнув в море на ралець.
Пливуть собі, а з-за хвилі
Сонце хвилю червонить;
Перед ними море миле
Гомонить і клетотить.
Гамаліє, вітер віє,
Ось . . . ось . . . наше море . . .
І сховалися за хвилі —
За живії гори.

HAMALIYA

“Ah, there comes, there comes nor wind nor a wave
From our Ukraina!
Whether they are in council, how to face the Turk —
We hear not in this far region!
Ah, blow, wind, blow, far over the sea,
From the Great Meadow coming,
Come, dry our tears, drown the clanking of chains,
And scatter our longing.
Ah, dance, then, dance, thou azure-blue sea
Under boats where are sailing
The Cossacks (only their caps to be seen),
To this shore to save us.
Ah, God our God! Even if not for us —
From Ukraine do Thou bear them:
We shall hear their glory, the Cossack glory,
Shall hear it and perish!”

Thus in Scutari the Cossacks were singing,
They sang, the poor souls, and fast their tears flowed,
The Cossack tears flowed, and spoke of their yearning,
Till Bosphorus trembled, for he, since his birth,
Had never yet heard the weeping of Cossacks;
Like a grey bull he quivered throughout his wide girth,
Sending the waves rolling far, far away,
Over his ribs and to the blue sea.
And roaring the words of the Bosphorus, the sea drove
His message to Lyman, and Lyman to Dnipro
Over its waves passed the sorrowing speech.

Our mighty grandsire roared with laughter,
Till his moustaches flowed with spume.
“Asleep? Or listening, Brother-Meadow?
Sister Khortytsya?” Echoes boomed
From Meadow and Isle: “I hear, I hear!”
Boats swarmed the Dnipro in a throng,
The Cossacks sang a rousing song.

“The Turkish lady yonder has
A house with fine wood floor,
    Hey! Hey! Sea, dance and play!
    Roar! Tear the cliffs away!
We’ll go as guests, for sure!
The Turkish lady in her pockets
Thalers has and ducats.
    Not to pick her pockets, no —
    But to knife and burn we go,
And to free our brothers!
The Turkish lady’s janissaries,
A pasha on a couch.
    Ho! Ho! At the foe!
    Qualm or quaver we don’t know:
Glory and freedom’s ours!”

Thus they sang while sailing on;
The sea the wild wind hears,
Hamaliya in the prow
Directs them how to steer.
“Hamaliya! Valour’s fleeing!
The sea has grown enraged!”
“It shall not scare us!” And they hid
Beyond the mountain waves.

In the harem, in paradise, slumbers Byzantium,
 Scutari is slumbering; Bosphorus seethes,
 Groaning and howling as it were a mad thing,
 Wishing to rouse Byzantium from dreams.
 "Rouse them not, Bosphorus, else you'll be mourning!
 All your white ribs I shall choke up with sand,
 I shall bury in mud!" the blue sea is roaring.
 "Do you not know what guests to the land
 Of the Sultan I'm carrying?" Thus the sea grumbled
 (The bold long-mustached Slavs it loved dearly indeed).
 Bosphorus took heed. The Turkish dame slumbered,
 In the harem the laggardly Sultan still dreamed.
 In Scutari alone, in the prison, are awake
 The poor Cossack lads. What are they watching for?
 From their fetters they pray in words simple and straight,
 And the roaring waves roll to the far, further shore.

"O God all-merciful of Ukraine!
 Let not in foreign parts as slaves
 Free Cossacks thus to perish, for
 'Twere shame both now and evermore
 To rise up from a foreign grave,
 Come to Thy Judgement, just and right,
 With hands in irons, and in the sight
 Of all to stand in chains and fetters
 Is shame for Cossacks . . ." — "Slash and smite!
 Strike the faithless unbeliever!"
 Beyond the wall. Whose is that cry?

"Hamaliya! Valour's fleeing!
 Scutari is enraged."
 "Slash and smite." From the fort
 He shouts in answer straight.
 With cannon all Scutari's roaring,

The foemen wildly roar and rage,
Reckless the Cossack host charge forward,
And janissaries tumble slain.

Hamaliya revels wildly
Through Scutari's hell,
Tears the dungeon open wide,
Rends the chains himself.
"Fly forth, grey hawks, to the bazaar,
To take your share of wealth!"

The falcon chicks all started, for
So long it was they might
Not hear this Christian language spoken . . .
And old mother night
Started too, she had not seen
The Cossacks pay the score.
Do not fear-but look upon
The Cossack feast! Though all
Is murky like a common night
Yet this is no small feast.
Not robbers these, who silently
With Hamaliya eat
Fat without mutton. "Let us have
Some light, boys!" And the flames
Mount cloud-high, with high-masted ships
Scutari is ablaze.
Now Byzantium blinked her eyes,
Roused herself from sleep,
Quickly sailed to bring them aid,
Sailed and gnashed her teeth.

Byzantium roars and rages wildly,
And with her hands she grasps the shore,

Grasps, yells and rises — and once more
In blood upon the knives grows silent.
Scutari's like all hell ablaze,
Through the bazaars spilt blood is snaking,
To swell broad Bosphorus's waves
Like dark birds in the wood this day,
The Cossacks fly from place to place,
Not a soul who can escape them,
The fire-hard ones, no flame can scathe them.
They tear the walls down; in their caps
The Cossacks bear off silver, gold,
Carry it off and fill the boats.

Scutari burns, the work dies down
The lads assembled, gathered round,
Lit their pipes there at the blaze,
To the boats! And they set out,
Shearing the red mountain-waves.
They sail, as if they came from home,
As if they sailed for pleasure,
And as they sail, as is their way,
The Cossacks sing together:
“Our good captain, Hamaliya
— Bold and brave is he,
Gathered up his lads, departed
Off across the sea,
Off across the sea.
Famous he would be,
And from Turkish slavery, his
Brethren he would free!
Hamaliya to Scutari
Sailed across the water, —
Brother Cossacks sat in prison,
Waiting Turkish torture.

'Brothers, 'Hamaliya shouted,
'We shall live this day —
We shall live, drink wine, and we
Shall janissaries slay,
On our barracks, carpets, velvets,
For a roof we'll lay !'
Zaporozhians went a-reaping,
Flew into the meadow,
Reaped the rye and stacked the stooks,
And they sang together:
'Glory to you, Hamaliya,
All the wide world over,
All the wide world over,
All through Ukraina,
For you'd not let your comrades perish
In a foreign region' !''

They sail on singing, Hamaliya
There behind them, bold, he sails,
As an eagle guards his eaglets,
The wind blows from the Dardanelles,
But Byzantium's not pursuing:
She fears the Monk might be returning
To light Galata's fires once more,
Or Hetman Ivan Pidkova call
Them out to sea again to skirmish.
They sail on — From behind the waves,
Sun paints the waves with red,
Before them stretches the kind sea,
It murmurs and resounds.
'Hamaliya ! Winds blow freely !
Soon our own sea again !''
And they were hidden in the waves,
Behind the living mountains.

HAMALIA

« Oh ! il n'y a pas, il n'y a ni vents, ni flots
« De notre Ukraine !
« Y délibère-t-on comment se soulever contre le Turc ?
« Nous n'en entendons rien a l'étranger.
« Oh ! souffle, souffle, notre vent, à travers la mer,
« Et du côté du Grand-Lug.
« Dessèche nos larmes ; étouffe le bruit de nos fers ;
« Dissipe notre ennui.
« Oh ! joue ! joue ! petite mer bleuâtre,
« Sous ces navires-là
« Qui portent les Cosaques, dont les bonnets
« Vers nous scintillent.
« O notre Dieu, bon Dieu, quand même ce ne serait pas
    pour nous,
« Amène-les de l'Ukraine.
« Nous entendrons retentir la gloire, la gloire cosaque,
« Nous l'entendrons, et périrons après, s'il le faut. »
C'est ainsi qu'à Scutari chantaient les Cosaques
    prisonniers ;
Ils chantaient, les pauvres chéris, et leurs larmes coulaient,
Les larmes cosaques coulaient, marquant leur chagrin,
Bosphore en frémit, n'ayant jamais entendu
Le pleur des Cosaques ; il gémit, le large,
Le sauvage taureau ; il secoua sa peau,
Et, en rugissant, envoya ses vagues,
Les chassant sur ses côtes, loin dans la mer.
Et la mer mugit à son tour la parole du Bosphore,
La pousse vers Liman, et Liman transmet sur ses vagues
Ce langage de douleur, jusqu'au Dniépr.

Il éclata de rire, notre vieillard gigantesque,
Tant que l'écume s'écoula sur sa moustache.
« Dors-tu donc ? l'entends-tu, frère Grand-Lug ?
« Ma sœur Khortycia, l'entends-tu ? »
Steppe et Khortycia répondirent : « Je l'entends,
« Je l'entends ! » Et Dniépr se couvre de petits navires.

Et les Cosaques poussent leur chant :
« Chez les Turquins, de l'autre côté,
« La maison est planchéiée.
« Hai, hai ! mer, joue,
« Gronde et brise les rades !
« Allons en visite !
« Chez les Turquins les poches sont pleines
« De ducats et d'écus,
« Nous n'allons pas vider les poches,
« Mais égorger et mettre à feu,
« Délivrer nos frères !
« Les Turquins ont des janissaires
« Et des pachas sur leurs bancs.
« Hoë ! hi ! ennemis !
« Nous sommes sans hésitation !
« Gloire et liberté à nous ! »

Ils voguent en chantant ;
La mer ressent le vent.
Hamalia à la tête
Dirige le navire.
D'Hamalia bat le cœur ;
La mer s'est enragée
Pas de peur ! Et les voilà.
Cachés dans ces montagnes, dans les vagues.

Форт Кара-Бутак (акварель)

The Fortress of Kara-Butak (water-colour) 1848

Elle sommeille dans le harem, dans son paradis, la Byzance,
Et Scutari sommeille aussi; Bosphore bouillonne,
Comme enragé; tantôt gémit, tantôt rugit;
Il veut réveiller la Byzance endormie.

– « Ne la réveille pas, Bosphore: tu en auras plus de mal;
« Car seront ensevelies tes blanches côtes dans le sable,
« Et enfoncé toi-même dans la vase » – lui mugit la mer bleue
– « Est-ce que tu ignores quels convives je porte
« Au sultan ? » – C'est ainsi que la mer se calma
(Car elle aimait ces acharnés Slaves huppés).

Bosphore se retint. Les Turquins sommeillaient,
Aussi le lâche sultan sommeillait au harem.
Ce n'est qu'à Scutari que veillent dans les cachots
Les chers pauvres Cosaques. Et qu'est-ce qu'ils attendent ?
Enchaînés, dans leur langage, ils implorent le bon Dieu
Et les vagues s'enfuient, rugissantes, vers l'autre bord :

« O cher Dieu de l'Ukraine !
« Ne laisse donc pas périr à l'étranger
« Et en captivité, nous libres Cosaques !
« Car ce serait pour nous honte, ici, comme là,
« D'être ressuscités d'un cercueil étranger
« Pour apparaître à ton jugement ;
« Ce serait honte pour un Cosaque
« D'y apporter des mains enchaînées,
« Et d'apparaître avec des fers devant tout le monde. »

– « Egorge et frappe ! massacrez l'infidèle
« Bousourman ! » On crie derrière les murs.
Qui est la ? Là cœur d'Hamalia bat.
Scutari est perdue !
« Egorgez, massacrez ! » Sur le rempart
Commande Hamalia.

Scutari gronde de tous ses canons,
L'ennemi rugit et s'acharne :
Mais les Cosaques s'enfoncent sans peur
Et les janissaires roulent par terre.
Hamalia à Scutari
Se réjouit dans cet enfer ;
Il enfonce lui-même les portes dans la prison
Et brise lui-même les fers :
« Volez dehors, mes oiseaux sauvages,
« Au bazar, à votre butin ! »
Ils battent des ailes, les petits faucons,
Car il y a longtemps qu'ils n'entendirent pas
Ce langage baptisé. – Et la nuit
Elle-même s'éveille en sursaut :
Car la vieille mère n'a jamais encore vu
Les Cosaques, comment ils payent,
N'aie pas peur et regarde
Ce banquet cosaque :
Il fait sombre, comme un jour ordinaire,
Tandis que c'est une fête, et quelle fête !
Sont-ils donc des voleurs pour manger en cachette,
Avec Hamalia, leur lard sans chachélique ?
« Eclairons-nous ! » Scutari brille jusqu'aux nuages,
Mise en flammes avec ses vaisseaux et leurs mâts.

Byzance s'est réveillée,
Fait de grands yeux,
Arrive en nage au secours,
Tout grinçant des dents
Byzance rugit et s'acharne,
Tend ses mains vers la rive ;
Elle la saisit, elle s'appuie,
Se lève – et, tombée sous les couteaux,
Se tait, noyée dans son sang.

Scutari brûle comme un enfer;
Le sang coule dans les bazars
Et tombe dans le large Bosphore.
Pareils aux oiseaux noirs dans une forêt,
Les Cosaques voltigent; personne ne leur échappe.
Le feu même ne les brûle plus, ces gens trempés au feu !
Les Cosaques ruinent les murs, et emportent
Dans leurs bonnets l'or et l'argent.
Ils en remplissent leurs petits navires.
Scutari brûle, le travail arrive au bout;
Les braves garçons se rassemblent, ils sont tous;
Ils allument leurs pipes à l'incendie et s'embarquent
Sur les petits navires. — Ils s'en vont
En fendant les vagues, montagnes rougies.

Ils voguent librement comme s'ils venaient
De chez eux — comme s'ils s'amusaient
Et, comme toujours chez les Zaporogues,
Ils chantent chemin faisant:
« Notre ataman, Hamalia,
L'ataman acharné,
Rassemble ses braves et s'en va
Se promener en mer.
Il va chercher la gloire,
Et de la captivité turque
Délivrer ses frères.
Oh ! il arrive, Hamalia,
Jusqu'à cette Scutari
Où nos frères les Zaporogues
Attendent le supplice. »
— Oh ! s'écrie Hamalia,
Nous vivrons, mes frères,
Nous vivrons pour boire le vin
Et battre le janissaire

Et avec des tapis et des velours
Draper nos cabanes !
– Ils s'élancèrent, les Zaporogues,
Au champ couper le seigle ;
Ils coupaient le seigle et le mettaient en meules.
Et chantaient en chœur :
« Gloire à toi, Hamalia,
Par tout le vaste monde,
Par toute l'Ukraine,
Pour n'avoir pas laissé périr
Les camarades captifs ! »
– Ils voguent en chantant ; et par derrière
Vogue l'acharné Hamalia : on dirait
Un aigle qui veille sur ses aiglons.
Le vent souffle des Dardanelles,
Mais Byzance ne les poursuit pas.
Elle a peur qu'un Tchernetz de nouveau
Ne vienne allumer Galata,
Ou qu'un ataman Ivan Pidkova
N'appelle pas les Cosaques en mer.
Ils voguent librement et par dessus les flots,
Le soleil rougit les vagues.
Devant eux la mer chérie
Mugit et bouillonne.
– Hamalia, le vent souffle propice.
La voilà, notre mer !
Et ils se cachent derrière les vagues,
Derrière ces monts rosés.

HAMALIA

»Ach, es kommt kein Wind, keine Welle!
Aus unsern Ukrainerlanden!
Ob man Kriegsrat dort hält über Türkenzüge?
Wir hören's nicht fern in Banden.
Ach, so weh doch, Wind, weh doch übers Meer hin
Fern vom Groß-Luh, dem weiten,
Trockne Tränen, übertäub der Ketten Klirren,
Zerweh unsre Leiden!
Ach, so brause, brause blau-blaues Meer du
Unter unsrer Boote Reihen,
Drin Kosaken im Schmuck ihrer Schapken schwimmen,
Schwimmen, uns zu befreien!
Ach, Gott, unser Gott, sei's auch nicht unsertwegen,
So schick sie doch aus der Ukraine!
Wir werden den Ruhm, den Kosakenruhm, hören
Und sterben dann im Vereine!«

So sangen Kosaken in Skutaris Mauern,
So sangen die Armen, es flossen herab
Kosakische Tränen und mehrten das Trauern.
Der Bospor erbebte, denn nie seine Well'
Vernahm noch kosakisches Weinen, es stöhnte
Der Breite und runzelt – ein Graustier – sein Fell,
Und brüllend weit-weit er die Welle entsandte
Wohl auf seinen Rippen in Blaumeeres Schlund.
Das Meer, es tönt weiter, des Bospors Gestöhne
Treibt's zum Liman, Liman dem Dnjiprögeströme
Diese Klagerede auf Wellen gab kund.

Da lacht der Greis wild auf im Scherze,
So daß vom Schnauzbart Schaum ihm quoll.
»Heh, schläfst Du, Groß-Luh, Bruderherze?
Chortycia, Schwester?«
Laut erscholl der beiden Ruf: »Ich höre, höre!«
Den Dnjipr bedeckte Kahn um Kahn.
Kosaken aber stimmten an:

»Droben jenseit läßt der Türkin
Haus sich stolz gewahren.
Juchhei! brause Meer!
Brich durchs Felsenwehr!
Dort zu Gast wir fahren.
Türkin läßt Dukaten, Taler
Hell im Beutel klingen –
Doch ein Raubzug? nein!
Mord und Brand allein,
Brüdern Heil zu bringen!
Bei der Türkin auf dem Diwan
Pascha, Janitscharen. –
Muselmann, erschrick!
Uns der Ruhm, das Glück,
Vorwärts, tapfre Scharen!«

Also singen sie und schwimmen,
Lauscht der Wind, die Welle;
An der Spitze Hamalia
Trennt die Wasserwälle.

Hamalia – pocht dein Herz nicht
Bei des Meeres Stürmen?
»Uns erschrickt nichts!« Und sie schwanden
Hinter Wogentürmen . . .

Es schlummert Byzanzia im Himmel des Harems,
 Skutari auch schläft; nur der Bospor, er wacht,
 Bald schäumt er, bald stöhnt er, bald heult er in Wüten,
 Will wecken Byzanzia aus traumtiefer Nacht . . .
 »Ach, erwecke sie nicht, du wirst es bereuen!
 Dein weißes Geripp sonst im Sand ich verscharr,
 Im Schlamm ich begrabe« – ruft's Blaumeer mit Dräuen,
 »Ja, weißt nicht, Welch' Gäste ich heute noch fahr
 Zum Sultan hinüber?«
 – So 's Blaumeer mit Warnen
 – Es liebte das Slawenvolk zopfig und brav –,
 Der Bospor besinnt sich. Es lagen im Harem
 Der Sultan, der träge, die Türkin im Schlaf.
 Kosaken nur wachend im Kerker verweilen,
 Die Armen. Was hoffen sie noch auf der Welt?

In Ketten zum Herrgott sie flehen, derweilen
 Die Welle gegenüber mit Donnern zerschellt:
 »O Gott Ukrainas, wir flehen,
 Ach, laß in Knechtschaft nicht vergehen
 Kosaken frei im fremden Land!
 O Schande hier und jenseit Schand –
 Aus fremdem Sarge auferstehen,
 In Fesseln zu erscheinen, Herr,
 Mit Händen, bleich und kettenschwer,
 Vor Deinem rechtlichen Gerichte
 Zur Schmach vor allen! . . .«
 »Hau und mord
 Die Heiden all', die Türkenwichte!«
 Vom Wall ertönt es her. – »Wer dort?
 Hamalia! weh, Verwegner,
 Hörst Skutaris Toben?« –
 »Mordet, haut!« schreit Hamalia
 Auf der Festung droben.

Der Stadt Kanonen brüllen . . . schnaufen . . .
 Es heult der Feind und flucht vor Wut;
 Kosaken stürmen vor mit Mut –
 Hin sinkt der Janitscharen Haufen.
 Hamalia rennt und wütet
 In Skutaris Hölle,
 Selbst befreit er die Kosaken
 Aus des Kerkers Zelle.
 »Ausgeflogen, graue Vögel,
 Auf den Markt zur Stelle!
 Beute teilt man « – führen auf die
 Falken; neu belebte
 Sie die traute Christensprache . . .
 Auch die Nacht erbebe:
 Mutter Nacht, sie sah mit Grausen,
 Wie Kosaken hausen.
 Bebe nicht, jedoch beschau dir
 Der Kosaken Schmausen!
 Wie so finster, wie am Werktag,
 Feiertag ist heute.
 Nicht mit Dieben, Hamalia
 Sich erlabt der Beute.
 »Licht herbei! daß hell es werde! – «
 Prasselnd steigt die Flamme
 Von Skutari, von den Schiffen
 Bis zum Wolkendamme. –

Es erwacht Byzanz, die Augen
 Reißt es auf, und denen
 Von Skutari schwimmt's zu Hilfe,
 Knirschend mit den Zähnen . . .
 Wild tobt Byzanz in Zornesgluten,
 Langt nach dem Ufer mit der Hand;
 Ergreift es, zischt, faßt Fuß am Land,

Muß stumm dann unterm Dolch verbluten.
Skutari brennt wie eine Hölle;
Durch die Bazare rinnt das Blut
Und schwellet rot des Bospors Welle.
Gleich Vögeln schwarz im Haine fliegen
Kosaken kühn nach jeder Stelle:

Wer rettet sich vor ihrer Wut?
Die Höllischen brennt keine Glut.
Sie stürzen Mauern – Goldesmünze
Sie hoch in Schapken häufen an
Und füllen damit Boot und Kahn.
Skutari brennt – der Arbeit müde
Die Bursche sammeln sich, am Brand
Die vollen Pfeifen noch anbrennend,
Dann flugs aufs Boot – und bald verschwand
Die Schar, die roten Wogen trennend . . .
Froh, als wenss zur Lustfahrt ginge,
Ziehn sie auf die Reise,
Schwimmend stimmen sie ein Lied an
Nach Kosakenweise:

»Unser Hetman Hamalia,
Tapfer, ohne Zagen,
Rief die Bursche, mit dem Feind sich
Auf dem Meer zu schlagen;
Auf dem Meer zu schlagen,
Ruhm sich zu erjagen,
Brüdern fern im Türkenjoch
Freiheit zuzutragen.
Heil bis nach Skutari drangen
Hamalias Scharen –
Saporoger-Brüder dorten
Ihrer Strafe harren.«

»Hei!« ruft donnernd Hamalia:
»Brüder, laßt uns leben,
Laßt uns leben, Türken knebeln,
Schlürfen Saft der Reben,
Den Kurèn mit Seide schmücken
Und mit Prunkgeweben!«
Flogen aus die Saporoger
Korn im Feld zu schneiden,
Rings im Kreise klirrt das Eisen,
Klingen ihre Weisen:
»Ehre sei dir, Hamalia,
Auf der weiten Erde –
Auf der weiten Erde,
In Ukrainas Landen,
Daß du nicht die Unsem liebest
Sterben fern in Banden!«

So singend schwimmt die Schar, ihr nach
Schwimmt Hamalia, anzusehen,
Dem Aar gleich, der die Brut bewacht;
Vom Hellespont her Winde wehen,
Doch läßt Byzanz den Feind entgehen:
Aus Furcht, daß nicht der Mönch in Glut
Galata nochmals läg, das mahne
Pidkowa sonst gar, der Hetmane,
Zum Feldzug auf die Meeresflut.
So sie schwimmen, hinter ihnen
Malt die Sonne rot das Meer;
Und das liebe Meer sich dehnet,
Rauscht und brauset um sie her . . .
Hamalia! Winde wehen!
Heimisch Meer wir sehen! . . .
Und sie schwanden hinter Flut und
Sonnenroten Höhen . . .

ЄРЕТИК

Шафарикові

Запалили у сусіда
Нову добру хату
Злі сусіди; нагрілися
Й полягали спати,
І забули сірий попіл
По вітру розвіять.
Лежить попіл на розпутті,
А в попелі тліє
Іскра огню великого.
Тліє, не вгасає,
Жде підпалу, як той месник,
Часу дожидає,
Злого часу. Тліла іскра,
Тліла, дожидала
На розпутті широкому,
Та й гаснути стала.

Отак німота запалила
Велику хату. І сім'ю,
Сім'ю слав'ян роз'єднала
І тихо, тихо упустила
Усобищ лютую змію.

Полилися ріки крові,
Пожар загасили.
А німчики пожарище
Й сирот розділили.
Виростали у кайданах
Слав'янські діти
І забули у неволі,

Що вони на світі!
А на давнім пожарищі
Іскра братства тліла,
Дотлівала, дожидала
Рук твердих та смілих, —
І дождалась... Прозрів еси
В попелі глибоко
Огонь добрий смілим серцем,
Смілим орлім оком!
І засвітив, любомудре,
Світоч правди, волі...
І слав'ян сім'ю велику
Во тьмі і неволі
Перелічив до одного,
Перелічив трупи,
А не слáв'ян. І став еси
На великих купах,
На розпутті всесвітньому
Іезекіїлем,
І — о диво! трупи встали
І очі розкрили,
І брат з братом обнялися
І проговорили
Слово тихої любові
Навіки і віки!
І потекли в одно море
Слав'янської ріки!

Слава тобі, любомудре,
Чеху-слав'янине!
Що не дав ти потонути
В німецькій пучині
Нашій правді. Твоє море
Слав'янськеє, нóве!
Затого вже буде повне,
І попливе човен
З широкими вітрилами

І з добрим кормилом,
Попливе на вольнім морі,
На широких хвилях.
Слава тобі, Шафарику,
Вовіки і віки!
Що звів еси в одно море
Слав'янській ріки!

Привітай же в своїй славі
І мою убогу
Лепту — думу немудрую
Про чеха святого,
Великого мученика,
Про славного Гуса!
Прийми, отче. А я тихо
Богу помолюся,
Щоб усі слав'яни стали
Добрими братами,
І синами сонця правди,
І еретиками
Отакими, як Констанцький
Єретик великий!
Мир мирові подарують
І славу вовіки!

HERETIC

To Šafařík

Evil neighbours burned the dwelling,
It was new and modern,
Of a neighbour. Then well warmed,
They lay down in slumber,
But they quite forgot the ashes
By the wind were scattered;
On the crossroads lay the ashes.
Under them there smouldered
A lone spark of that great fire,
Smouldered, did not perish,
Waited kindling, as th' avenger
Waits for the right season,
For the hour. So it smouldered,
Smouldered and it waited
There upon the traversed crossroads,
And began to perish.

The Germans once destroyed by fire
The mighty house and then they scattered
The Slavic family far and wide,
And stealthily they sent into it
The cursed snake of family feuds.

There poured out freely streams of blood,
The fire they extinguished,
And then the Germans parcelled out
The place and the poor orphans.

The children of the Slavs grew up,
All bound in fetters heavy.
In their slavery forgetting
They were in the world.
But amid the burnt out embers
Smouldered on the spark
Of their brotherhood and waited
Firm courageous hands again –
So it waited. For the fire
You saw hidden deeply
With your bold, courageous spirit
And your eye like eagle's.
Seer, you caught the glimpse of freedom,
Freedom, and of truth !
And the Slav wide-scattered family
Sunk in dark and slavery,
You collected all together,
Yes, and e'en the corpses
And those Slavs no longer. Then you
Mounted on the debris,
Stood upon the crowded crossroads
As Ezekiel.
'Twas a marvel-all the corpses
Rose, their eyes they opened.
Brothers clasped the hands of brothers
And they promised loudly
Oaths of quiet love and friendship

Ever and forever !
Into one great sea there gathered
All the Slavic rivers.
Glory be to you, O wise man,
Czech and Slav together,
That you did not leave to perish

In the German swampland
All our truth! Your mighty ocean
Of the Slavs, reviving
Will be full again, 'tis certain
And the boat goes sailing.
With its mighty sails wide spreading
And a helmsman noble
It will sail on a free ocean
O'er the boundless waves.

Glory to you, Šafařík,
Ever and forever!
That you called into one ocean
All the Slavic rivers!
Welcome in your mighty glory
My poor, lowly tribute
That is neither wise nor mighty,
To that Czech renowned,
To the martyr great and holy,
Hus the well revered.
Take it, father, I will humbly
Pray to God Almighty
That the Slavs may be hereafter
Worthy friends and brothers,
Sons of that same light of truth,
Heretics forever,
Like that noble heretic,
Who at Constance suffered!
May they give true peace to mortals,
Glory too forever!

Далисмен-Мулааулъе (акварель)

Dalismen-Mulaaulye (water-colour) 1851

L'HÉRÉTIQUE (JEAN HUS)

A Šafárik

De méchants voisins ont incendié
La maison toute neuve et belle
De leur voisin: au feu ils se sont chauffés,
Puis sont allés dormir.
Mais la cendre grise, ils ont oublié
De la disperser au vent,
Elle reste, la cendre, à la croisée des chemins,
Et dans son sein couve
Une étincelle du grand feu.
Elle couve et ne s'éteint pas,
Elle attend qu'on la ranime, comme un vengeur
Attend son heure,
La mauvaise heure. Elle couvait, l'étincelle,
Elle attendait toujours,
Au carrefour vaste et large
Et commençait à pâlir.

Ainsi les Germains ont incendié
La grande maison, et la famille,
La famille des Slaves, ils l'ont dissociée;
Sournoisement ils ont lâché
Le cruel serpent des luttes fratricides.

Des flots de sang coulèrent,
Eteignirent l'incendie,
Et les Germains se partagèrent
Les tristes décombres
Et les orphelins.

Ils grandirent dans les fers,
Les fils des Slaves,
Et oublièrent dans la servitude
Ce qu'ils étaient au monde.
Mais, dans les décombres de jadis,
L'étincelle de fraternité couvait.
Elle couvait, elle attendait
Des mains fortes et hardies.
Elles vinrent. Alors jaillit,
Du plus profond des cendres,
La belle flamme, le cœur hardi,
Les yeux d'aigle intrépides.
Tu as allumé, ô sage,
Le flambeau de la liberté
Et de la vérité.
Des Slaves la grande famille,
Dans les ténèbres de la servitude,
Tu as dénombré jusqu'au dernier :
Tu n'as compté que des cadavres.
Il n'était plus de Slaves. Tu t'es dressé
Sur les grands charniers,
Sur les carrefours du monde,
Tel Ezéchiël.
Et, ô miracle ! Les cadavres se levèrent,
Ils ouvrirent leurs yeux.

Le frère étreignit son frère
Et ils se dirent
Le doux mot d'amour
Pour l'éternité
Dans une seule mer se jetèrent
Tous les fleuves slaves.
Gloire à toi, ô sage
Tchèque qui sus être slave !

Toi qui n'as pas laissé périr
Au gouffre germain
Notre vérité ! Ta mer,
Celle des Slaves, la nouvelle,
Ainsi sera déjà pleine,
Et ta barque voguera,
A toutes voiles,
Avec un bon gouvernail.
Elle naviguera sur la mer libre
Aux larges vagues.

Gloire à toi, Šafařik,
Dans les siècles des siècles,
Toi qui as réuni dans une seule mer
Tous les fleuves slaves !
Reçois aussi dans ta gloire
Ma pauvre obole,
Ma duma indigente
Du saint Tchèque,
Du grand martyr,
Du glorieux Hus.
Accueille-la, mon père,
Et moi, doucement,
Je prierai Dieu
Que tous les Slaves deviennent
De bons frères,
Fils du soleil de la vérité,
Et qu'ils deviennent des hérétiques
Tels que celui de Constance,
Le sublime hérétique.
La paix au monde ils donneront
Et la gloire éternelle.

ВЕЛИКИЙ ЛЬОХ

II

А мене, мої сестрички,
За те не впустили,
Що цареві московському
Коня напоїла —
В Батурині, як він їхав
В Москву із Полтави —
Я була ще недолітком,
Як Батурин славний
Москва вночі запалила,
Чечеля убила,
І малого і старого
В Сейму потопила.
Я меж трупами валялась
У самих палатах
Мазепиних . . . Коло мене
І сестра і мати
Зарізані, обнявшися,
Зо мною лежали;
І насилу-то, насилу
Мене одірвали
Од матері неживої.
Що вже я просила
Московського копитана,
Щоб і мене вбили.
Ні, не вбили, а пустили
Москалям на грище!
Насилу я сховалася
На тім пожарищі.
Одна тільки й осталася

В Батурині хата!
І в тій хаті поставили
Царя ночувати,
Як вертався із-під Полтави.
А я йшла з водою
До хатини . . . а він мені
Махає рукою,
Каже коня напоїти,
А я й напоїла !..
Я не знала, що я тяжко,
Тяжко согрішила!
Ледве я дійшла до хати,
На порозі впала.
А назавтра, як цар вийшов,
Мене поховала
Та бабуся, що осталась
На тій пожарині
Та ще й мене привітала
В безверхій хатині.
А назавтра й вона вмерла
Й зогліла у хаті,
Бо нікому в Батурині
Було поховати.

THE GREAT GRAVE

Second Soul

This, my sisters, is the reason
Why they barred me also,
For I watered well the horse
Of the Moscow ruler
There in Baturin, when he
Went back from Poltava.
I was but a little maiden,
When at night the Moskals
Set in flames great Baturin
And they murdered Chechel
And they drowned the young and adults
In the river Seyma.
I fell down among the corpses
In the very chambers
Of Mazepa. And around me
Mother and my sister,
Murdered in each other's arms,
Lay there dead beside me.
Then by force and violence
From my stricken mother
They removed me once for all.
And I kept on begging
From a Moscow captain that he
Would kill me at once.
But they did not. No, they sent me
As a toy for Moskals.
But I fled and found a refuge
'Mid the raging fire

There was but one house left standing
In all Baturin.
In that house they had determined
That the tsar would stay
On his way back from Poltava.
And I went with water
To the house . . . And then he beckoned
With his hand to me.
And he bade me tend his horse.
So I gave it water.
I had no idea I'd wrought
Such a grievous sin.
I had scarcely reached the building
When I fell down dead.
The next day, when he departed,
I was safely buried
By grandmother, who was staying
'Mid the growing fire.
For she laid me out with kindness
In a roofless building.
On the next day she died too
And decayed right there,
For in Baturin was no one
Who could bury victims.

LE GRAND CAVEAU

La deuxième âme

Et moi, mes petites sœurs,
On ne m'a pas laissé entrer
Parce que j'ai donné à boire
Au cheval du tsar de Moscou
A Batourine, quand il regagnait
Moscou, après Poltava.
J'étais encore toute jeunette,
Quand, une nuit, les Moscovites brûlèrent
Batourine la glorieuse;
Ils tuèrent Tchetchel,
Et vieux et jeunes,
Dans le Séime ils noyèrent.
Moi-même, parmi les cadavres,
Je gisais, dans le palais
De Mazeppa . . . près de moi,
Ma sœur et ma mère,
Egorgées s'étreignaient encore.
A grand effort et grand'peine,
On m'arracha
Du corps de ma mère . . .
Alors j'ai tant et tant prié
Le capitaine moscovite
De me tuer moi aussi !
Mais non, on ne me tua pas,
On me jeta comme un jouet,
A la soldatesque.
J'eus grand'peine à me cacher
Dans les décombres de l'incendie.

Dans tout Batourine ne restait
Debout qu'une maison,
Et dans cette maison on logea
Le Tsar pour la nuit,
Quand il rentra de Poltava.
Moi je portais justement
De l'eau à cette maison :
Il me fit signe de la main
De donner à boire à son cheval.
Et je lui ai donné à boire !
Hélas, je ne savais pas
Que j'avais gravement, gravement péché.
A peine atteignais-je la maison
Que je tombai morte sur le seuil.
Le lendemain, le Tsar parti,
M'enterrera la petite vieille
Qui seule avait survécu à l'incendie
Et m'avait cachée
Dans sa maison sans toit.
Le lendemain, elle aussi elle mourut
Et elle pourrit dans sa demeure,
Car il n'y avait plus personne,
A Batourine, pour l'enterrer . . .

МИНАЮТЬ ДНІ, МИНАЮТЬ НОЧІ

Минають дні, минають ночі,
Минає літо. Шелестить
Пожовкле листя, гаснуть очі,
Заснули думи, серце спить,
І все заснуло, і не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по світу волочусь,
Бо вже не плачу й не сміюсь . . .
Доле, де ти! Доле, де ти?
Нема ніякої;
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої, злої!
Не дай спати ходячому,
Серцем замирати
І гнилою колодою
По світу валятись.
А дай жити, серцем жити
І людей любити,
А коли ні . . . то проклинать
І світ запалити!
Страшно впасти у кайдани,
Умирать в неволі,
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі —
І заснути навек-віки,
І сліду не кинуть
Ніякого, однаково,
Чи жив, чи загинув!
Доле, де ти, доле, де ти?
Нема ніякої!
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої! злої!

FROM DAY TO DAY . . .

From day to day; from night to night
My summer passes; autumn creeps
Nearer; before mine eyes the light
Fades out; my soul is blind and sleeps.
Everything sleeps; and I? I ponder:
Do I yet live, or do I wander,
A dead thing, through my term of years,
A void of laughter as of tears?

Come to me, my fate! Where art thou?
Oh, I have no fate.
God, if Thou dost scorn to love me,
Grant me but thy hate!
Only let my heart not wither
Slowly, day by day,
Useless as a fallen tree-trunk
Rotting by the way.
Let me live, and live in spirit
Loving all mankind;
Or, if not, then let my curses
Strike the sunlight blind.
Wretched is the fettered captive,
Dying, and a slave;
But more wretched he that, living,
Sleeps, as in a grave,
Till he falls asleep for ever,
Leaving not a sign
That there faded into darkness
Something once divine.

Come to me, my fate! Where art thou?
Oh, I have no fate.
God, if Thou dost scorn to love me,
Grant me but thy hate!

LIEBEN UND LEIDEN

Es schleichen Nächte, schleichen Tage,
Es schleicht die Zeit. Schon gilbt das Laub.
Nichts, was ich dächte, was ich sage,
Ist wach. Und Sinn und Herz sind taub.
Mich dünkt, ich schlafe. Ich empfinde
Vom Leben nichts und nichts von Sünde,
Von Zeit nichts und von Ewigkeit,
Blick' stumpf in Liebe und in Leid.

Schicksal, wo bist du? Wo bist du?
Herr, gib eins von beiden:
Solltest Liebes Du mir neiden,
Laß mich leiden, leiden!

Laß mich nicht im Schlaf vermodern,
Nicht das Herz verkümmern –
Und mich nicht, wie morsche Bohlen,
Langsam nur verkohlen . . .
Laß mich liebend hellauf lodern,
Menschenglück und Freuden zimmern,
Oder – meinem Schicksal grollen
Und die Welt zertrümmern.
Grausam ist der Tod in Ketten,
Unerkannt im Schatten;
Ärger noch: In Daunenbetten
Schlafen unter Satten!
Schlafen ohne Hassen, Lieben;
Sattsein ohne Darben:

Gleich, ob wir am Leben blieben
Oder spurlos starben.

Schicksal, wo bist du? Wo bist du?
Herr, gib eins von beiden:
Solltest Liebes Du mir neiden,
Laß mich leiden, leiden . . .

ЯК УМРУ, ТО ПОХОВАЙТЕ

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синє море
Кров ворожу... отойді я
І лани і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

TESTAMENT

When I die, then make my grave
High on an ancient mound,
In my own beloved Ukraine,
In steppeland without bound:
Whence one may see wide-skirted wheatland,
Dniipro's steep-cliffed shore,
There whence one may hear the blustering
River wildly roar.

Till from Ukraine to the blue sea
It bears in fierce endeavour
The blood of foemen – then I'll leave
Wheatland and hills forever:
Leave all behind, soar up until
Before the throne of God
I'll make my prayer. For, till that hour
I shall know naught of God.

Make my grave there – and arise,
Sundering your chains,
Bless your freedom with the blood
Of foemen's evil veins!
Then in that great family,
A family new and free,
Do not forget, with good intent
Speak quietly of me.

Туркменське кладовище (акварель)

A Turkmenian Cemetery (water-colour) 1851

TESTAMENT

Quand je mourrai, enterrez-moi
Dans une tombe
Au cœur de la steppe immense
De ma chère Ukraine,
D'où l'on voit l'étendue des champs,
Le Dniépr et ses gorges ;
D'où l'on entend son grondement puissant.
Et quand il emportera de l'Ukraine
Vers la mer bleue
Le sang ennemi, alors je m'en irai,
Quittant et prairies et montagnes,
Pour m'envoler
Vers Dieu lui-même,
Prier. Mais jusque-là
Je ne connais pas de Dieu.
Enterrez-moi : puis levez-vous,
Brisez vos fers ;
Et du sang impur de l'ennemi
Arrosez la Liberté !
Quant à moi, dans la grande famille,
La famille nouvelle et libre,
N'oubliez pas de m'évoquer
D'une voix basse, d'une parole tendre.

VERMÄCHTNIS

Wenn ich sterbe, so bereitet
Mir mein Grab als Zinne,
Wo die Steppe weit sich breitet,
In der Ukraine:
Daß ich schaue, lieblich Auen
Sich mit Saaten füllen;
Daß ich höre, rauh den rauhen,
Wilden Dnipro brüllen.

Wenn des Feindes letzte Leichen
Sich im Strome ballen,
Will ich aus dem Grab entweichen
Und zum Himmel wallen.
Will die Freiheit ihm verdanken,
Will Gott nennen und bekennen . . .
Doch vorher, in Kerkerschranken,
Mag ich Gott nicht kennen.

Grabt mich ein – was liegt am Toten? –,
Sprengt die Sklavenbande,
Und im Blute der Despoten
Tilgt des Landes Schande!
Dann auch meiner wollt als Freie
Wehmütig gedenken,
Und mir in der Brüder Reihe
Still ein Wörtlein schenken.

МЕНІ ОДНАКОВО...

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісінько мені.
В неволі виріс меж чужими,
І, неоплаканий своїми,
В неволі, плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій — не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові: — Молись.
Молися, сину: за Вкраїну
Його замучили колись. —
Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.

I CARE NOT

I care not, shall I see my dear
Own land before I die, or no,
Nor who forgets me, buried here
In desert wastes of alien snow;
Though all forget me – better so.

A slave from my first bitter years,
Most surely I shall die a slave
Ungraced of any kinsmen's tears;
And carry with me to my grave
Everything; and leave no trace,
No little mark to keep my place
In the dear lost Ukraina
Which is not ours, though our land.
And none shall ever understand;
No father to his son shall say:
– Kneel down, and fold your hands, and pray;
He died for our Ukraina.

I care no longer if the child
Shall pray for me, or pass me by.
One only thing I cannot bear:
To know my land, that was beguiled
Into a death-trap with a lie,
Trampled and ruined and defiled . . .
Ah, but I care, dear God; I care!

QUE JE VIVE – OU NE VIVE –

EN UKRAINE...

Que je vive – ou ne vive – en Ukraine;
Qu'un ami – de mes pleurs – se souviennne,
Ou m'oublie – étranger – en ce val:
Cela m'est bien égal! . . .

Loin des miens – et bien loin – de l'Ukraine,
Loin de tout – que je meure – à la peine,
Qu'au tombeau – soit mon rêve – et son mal:
Cela m'est bien égal! . . .

Sans laisser – une trace – en Ukraine,
(O pays – glorieux – sous la chaîne!)
Qu'en exil – mes sanglots – ne s'exhalent:
Cela m'est bien égal! . . .

A son fils – ne dira – pas le père:
«Il est mort – prions Dieu – pour l'Ukraine! »
Que ce fils – prie ou non – sur ma dalle:
Cela m'est bien égal! . . .

Mais qu'un jour – je la voie – cette Ukraine,
Assoupie – par la Ruse – et la Haine,
Tout à coup – dans le feu – mise a mal! . . .
Que j'entende – et ses cris – et son râle!

Cela ne m'est égal, cela ne m'est égal!
Hélas! Cela ne m'est égal! . . .

ES IST MIR GLEICH . . .

Es ist mir gleich, ob ich je finde
Den Weg zur Heimat oder nicht.
Ob ich hier bleibe oder schwinde,
Verbrenne wie ein fahles Licht –
Es ist mir gleich und rührt mich nicht.

In Knechtschaft bleichten mir die Haare,
Und, unbeweint vom Elternpaare,
Sterb' weinend ich in Knechtschaft ab:
Kein Zeichen wird mir auf dem Grab –
Und keine Spur von meinen Tagen
Wird je zur Heimat hingetragen,
Dem Land, das nicht mehr uns gehört.
Zum Sohn wird nie der Vater sagen:
»Laßt beten uns, er ist es wert,
Er diente nur der Ukraine,
Für sie – sein Leben ward zerstört!«

Es ist mir gleich, ob jene beiden
Für mich dann beten oder nicht . . .
Doch niemals werde ich es leiden,
Daß Friedhofs-Ruhe euch besticht;
Daß man euch schläfert – und erst weckt,
Wenn Land und Seelen eingesteckt,
Zerstört das alte Heldenreich:
Nein, niemals ist mir dieses gleich!

ОЙ ТРИ ШЛЯХИ ШИРОКІЇ

Ой три шляхи широкії
Докупи зійшлися.
На чужину з України
Брати розійшлися.
Покинули стару матір.
Той жінку покинув,
А той сестру. А найменший —
Молоду дівчину.
Посадила стара мати
Три ясени в полі,
А невістка посадила
Високу тополю.
Три явори посадила
Сестра при долині...
А дівчина заручена —
Червону калину.
Не прийнялись три ясени,
Тополя всихала,
Повсихали три явори,
Калина зов'яла.
Не вертаються три брати.
Плаче стара мати,
Плаче жінка з діточками
В нетопленій хаті.
Сестра плаче, йде шукати
Братів на чужину...
А дівчину заручену
Кладуть в домовину.
Не вертаються три брати,
По світу блукають.
А три шляхи широкії
Терном заростають.

THE THREE PATHWAYS

Once three pathways, broad and wide,
Met upon the plain;
Into foreign parts, three brothers
Set out from Ukraine.
And they left an aged mother,
And one left a wife,
One a sister, and the youngest
Left his chosen bride.
The old mother planted three
Ash-trees in the meadow,
And her son's wife planted there
A poplar tall and slender,
And the sister planted three
Maples by the valley,
And a guelder-rose was planted
By the young fiancee.
But the ash-tree did not root,
And the poplar withered,
The three maples withered up,
The guelder-rose has wilted.
The three brothers do not come . . .
Their mother weeps them still,
And the wife weeps with her children
In a house grown chill.
The sister weeps, she goes to seek
Her brothers among strangers . . .
And the young bride? In her coffin
Quietly they laid her . . .
The three brothers do not come,
They roam the world, forlorn,
And three pathways, broad and wide,
Are overgrown with thorns.

DIE DREI HEERESSTRASSEN

Seht drei breite Heeresstraßen
Vor dem Dorf sich scheiden –
Und drei arme Brüder lassen
Haus und Hof und Weiden.

Dreimal weh in stummem Jammer
Mutter, Schwester klagen,
Einsam in verlass'ner Kammer
Weib und Liebchen zagen.

Trauernd pflanzt drei schlanke Eschen
Mütterchen am Raine,
Sinnend eine hohe Pappel
Pflanzt das Weib im Haine.

Dreimal Ahorn pflanzt die Schwester
Für die fernen Brüder
Und verschwiegen das Feinsliebchen
Einen roten Flieder . . .

Nicht gediehen die drei Eschen,
Auch die Pappel dorrt;
Dreimal Ahorn und die Flieder

Welkten gleich am Orte:

Nimmer kehren je die Brüder
Heim in unsre Mitte!
Weinend klagen es die Frauen
In der kalten Hütte.

Haus und Weib drei Brüder lassen,
Fernes Glück zu suchen.

– Die drei breiten Heeresstraßen
Dornen überwuchern.

САДОК ВИШНЕВИЙ КОЛО ХАТИ

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

Сім'я вечеря коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх;
Сама заснула коло їх.
Затихло все, тільки дівчата
Та соловейко не затих.

EVENING

Beside the house, the cherry's flowering,
Above the trees the Maybugs hum,
The ploughmen from the furrows come,
The girls all wander homeward, singing.
And mothers wait the meal for them.

Beside the house, a family supper,
Above, the evening star appears,
The daughter serves the dishes here;
It's useless to advise her, mother,
The nightingale won't let her hear.

Beside the house, the mother lulls
The little children for the night,
Then she, too, settles at their side.
And all is still . . . Only the girls
And nightingales disturb the quiet.

LE SOIR

C'est la maison que les cerisiers environnent.
Autour des cerisiers, les hannetons bourdonnent ;
Les hommes du labour reviennent peu à peu,
Et les filles en chœur chantent et papillonnent,
Cependant que la mère attend devant le feu.

La famille est déjà réunie : elle dîne,
L'étoile du berger au levant s'illumine.
Une des filles sert la soupe et puis le pain,
La mère va prêcher la pieuse doctrine,
La voix du rossignol la fait taire soudain.

Les tout petits enfants ont sommeil, et la mère
Les couche doucement dans la nuit presque claire.
Et s'endort elle-même à côté d'un berceau.
Et seuls restent encore sonores, sur la terre,
Des filles, les chansons et le chant de l'oiseau.

ABEND

Im Kirschengärtlein vor der Hütte
Man tausend Käfer summen hört.
Die Pflüger wenden Pflug und Pferd,
Die Mädchen schleunen ihre Schritte,
Die Mütter warten vor dem Herd.

Gedeckt der Tisch steht vor der Hütte,
Das Töchterlein die Schüsseln bringt.
– Der güldne Abendstern erblinkt:
Der Mutter abendliche Bitte
Im Sang der Nachtigall verklingt.

Die Kindlein lagern vor der Hütte,
Die Mutter legt sich auch dazu:
Bald schlafen Mensch und Feld und Kuh.
Nur Nachtigall und Mädchenschritte
Verscheuchen noch des Dorfes Ruh.

КНЯЖНА

(Уривок)

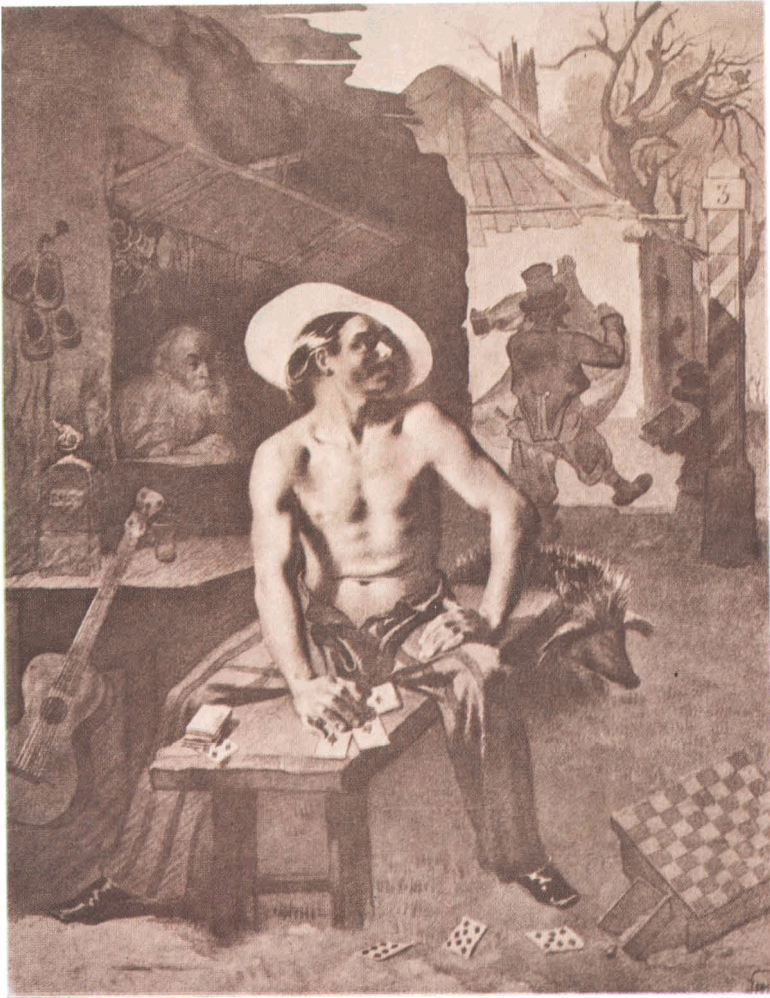
Село! і серце одпочине.
Село на нашій Україні —
Неначе писанка село,
Зеленим гаєм поросло.
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

LINES FROM "THE PRINCESS"

A village! And the heart again
May rest . . . A village in Ukraine –
Like an egg gay with Easter dyes:
In woodland green the village hides;
The gardens flower, homes gleam white,
A mansion looms upon the height
Like some strange marvel. On all sides
Stand broad-leaved poplars; there again
Is forest, forest-land, and plain,
Blue hills beyond the Dnipro's tide . . .
And high above, the Lord abides!

LE VILLAGE! . . .

Le village! . . . à ce mot mon cœur est joyeux.
Un village de notre Ukraine
Est comme un œuf de Pâques . . . le village
Croît comme une verte prairie;
Les jardins fleurissent, les chaumières sont toutes blanches,
Sur la montagne s'élève un château
Comme un bâtiment miraculeux, et autour de lui
Les peupliers aux feuilles larges,
Et plus loin les arbres, les arbres et la steppe,
Et les montagnes bleues sur le Dniépr.
Dieu lui-même plane au-dessus du village.

Програвся в карти [з серії «Блудний син»] (бістр. туш)

The Lost Card Game [from the series "The Prodigal Son"]

(drawing in india ink) 1856/57

МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО

Мені тринадцятий минало.
Я пас ягнята за селом.
Чи то так сонечко сіяло,
Чи так мені чого було?
Мені так любо, любо стало.
Неначе в Бога...
Уже прокликали до паю,
А я собі у бур'яні
Молюся Богу... І не знаю,
Чого маленькому мені
Тойді так приязно молилось,
Чого так весело було?
Господне небо і село,
Ягня, здається, веселилось!
І сонце гріло, не пекло!

Та недовго сонце гріло,
Недовго молилось...
Запекло, почервоніло
І рай запалило.
Мов прокинувся, дивлюся:
Село почорніло,
Боже небо голубее
І те помарніло.
Поглянув я на ягнята —
Не мої ягнята!
Обернувся я на хати —
Нема в мене хати!
Не дав мені Бог нічого!...
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози!.. А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло мене

Плоскінь вибирала
Та й почула, що я плачу,
Прийшла, привітала,
Утирала мої сльози
І поцілувала...

Неначе сонце засіяло,
Неначе все на світі стало
Мое... лани, гаї, сади!..
І ми, жартуючи, погнали
Чужі ягнята до води.

Бридня!.. а й досі, як згадаю,
То серце плаче та болить,
Чому Господь не дав дожить
Малого віку у тім раю.
Умер би орючи на ниві,
Нічого б на світі не знав,
Не був би в світі юродивим,
Людей і (Бога) не прокляв!..

My thirteenth year was wearing on –
Grazing the lambs, one day I was
Beyond the village. The sun shone
Perhaps? Or was it without cause?
Such joy, such joy, as at the throne
Of God I felt . . .
They'd called already for our food,
But I, among the weeds, remained
Alone, and prayed to God. Indeed,
Why I, a small boy, wished to pray
So eagerly, I do not know,
Nor how my happiness was caused.
Around, the village and the Lord's
Sky, the lambs, it seemed, rejoiced,
The sun shone warm – yet did not scorch.

Not long the sun shone fair and warm,
Not long my prayers I murmured,
The sun blazed fiery red above,
And set this heaven burning.
As if aroused from sleep, I looked:
The village had grown dark,
Even God's azure sky above –
That too was cheerless, stark.
I turned my eyes towards the lambs –
These lambs were not mine;
I looked yonder to the houses –
No home there I'd find.
God did not give me anything!

And tears started flowing . . .
Bitter tears . . . But a young girl,
Over by the roadside,
Only a few steps away,
Was plucking hemp, and she
Heard my sobs, came to my side
And spoke kind words to me,
Gently wiped away my tears,
And kissed me tenderly.

It seemed once more the sun shone bright,
As if the whole wide world were mine:
The fields, the spinneys, and the orchards . . .
And laughing, we began to drive
Those lambs, that were not ours, to water.
Idle dreams, indeed! But even
Now, when I recall, my heart
Aches, weeps: why, God, let me not pass
My little span in that dear heaven?
Ploughing the field I would have died,
Ignorant of it all, would not
Have lived on earth an outcast's life
Would not have cursed both men and (God)!

J'étais alors dans ma treizième année
Et gardais les agneaux aux abords du village.
Est-ce parce que le soleil brillait tant,
Ou que cela vint de moi-même –
Mais je me sentais heureux, bien heureux,
Comme si j'eusse été en paradis . . .
On nous avait déjà appelés au triage des bêtes.
Mais moi, caché dans les herbes folles
Je priais Dieu . . . Je ne sais pas
Pourquoi, en ce moment-là,
Il m'était si doux de prier,
Pourquoi je me sentais si joyeux.
Le firmament divin, le village,
Les agneaux mêmes semblaient rayonner de joie
Et le soleil chauffait doucement sans brûler.

Mais cette douce chaleur ne dura pas longtemps
Et ma prière fut brève :
Le soleil attisa sa flamme, tourna au rouge
Et anéantit mon paradis dans ses feux.
Comme tiré tout-à-coup du sommeil, je regarde :
Le village est devenu tout noir,
L'azur divin du ciel lui-même
S'est assombri.
Je jette les yeux sur les agneaux . . .
Ce ne sont plus les miens !
Je me tourne vers ma maison . . .
Je n'ai plus de maison, à moi !
Le bon Dieu ne m'a rien donné.

Les larmes jaillissent de mes yeux,
Des larmes amères . . .
Une jeune fille
Au bord du chemin,
Pas très loin de moi,
Ramassait du chanvre.
Elle entendit que je pleurais,
Vint à moi avec une bonne parole
Et me donna un baiser.

Ce fut comme si le soleil eût reparu
Et comme si le monde entier m'eût appartenu :
A moi les champs, les prairies, les vergers!
Tout en plaisantant, nous menâmes
Boire les agneaux, qui n'étaient point à nous.

Vanité! Et pourtant quand j'y pense,
Mon cœur se serre et me fait mal.
Pourquoi, mon Dieu, ne m'avoir pas laissé
Couler ma courte vie dans ce paradis!
Je serais mort en labourant les champs
Et sans avoir rien connu du monde.
Je n'aurais pas passé pour un fou aux yeux des gens
Et je n'aurais pas maudit et Dieu et les hommes!

І НЕБО НЕВМИТЕ, І ЗАСПАНІ ХВИЛІ

І небо невмите, і заспані хвилі;
І понад берегом геть-геть,
Неначе п'яний, очерет
Без вітру гнеться. Боже милий!
Чи довго буде ще мені
В оцій незамкнутій тюрмі,
Понад оцим нікчемним морем
Нудити світом? Не говорить,
Мовчить і гнеться, мов жива,
В степу пожовкля трава;
Не хоче правдоньки сказати,
А більше ні в кого спитати.

DROWSY THE WAVES

Drowsy the waves and dim the sky,
Across the shore and far away,
Like drunken things the rushes sway
Without a want. O God on high,
Is it decreed that longer yet
Within this lockless prison set,
Beside this sea that profits naught,
I am to languish? Answering not,
Like to a living thing, the grain
Sways mute and yellowing on the plain;
No tidings will it let me hear,
And none besides to give me ear.

AM ARALSEE

Ungewaschen der Himmel
Und verschlafen die Wellen
Und am Ufer, so weit man nur blickt,
Schilf und Schilf wie betrunken,
Ohne Wind hingesunken
Neigt sich, beugt sich und raschelt und nickt.
Mein Gott, soll ich noch lange
An dem elenden Tange,
In dem offenen Kerker zumal,
In den dumpfigen Mauern
Meine Tage vertrauern
Und versauern mir selber zur Qual?
Keine Antwort! Beständig
Nickt das Gras wie lebendig,
Will die Wahrheit mir nimmermehr sagen;
Ach, und sonst
Hab' ich niemand zu fragen.

У ТІЄЇ КАТЕРИНИ

У тієї Катерини
Хата на помості,
Із славного Запорожжя
Наїхали гості.
Один Семен Босий,
Другий Іван Голий,
Третій славний вдовиченко
Іван Ярошенко.
— Зїздили ми Польщу
І всю Україну,
А не бачили такої,
Як се Катерина. —
Один каже: — Брате,
Якби я багатий,
То оддав би все золото
Оцій Катерині
За одну годину. —
Другий каже: — Друже,
Якби я був дужий,
То оддав би я всю силу
За одну годину
Оцій Катерині. —
Третій каже: — Діти,
Нема того в світі,
Чого б мені не зробити
Для цієї Катерини
За одну годину.

Катерина задумалась
І третьому каже:
— Єсть у мене брат єдиний

У неволі вражій!
У Криму десь пропадає.
Хто його достане,
То той мені, запорожці,
Дружиною стане. —
Разом повставали,
Коней посіддали,
Поїхали визволяти
Катриного брата.
Один утопився
У Дніпровім гирлі,
Другого в Козлові
На кіл посадили,
Третій, Іван Ярошенко,
Славний вдовиченко,
З лютої неволі,
Із Бахчисараю,
Брата визволяє.

Заскрипіли рано двері
У великій хаті.
— Вставай, вставай, Катерино,
Брата зустрічати. —
Катерина подивилась
Та й заголосила:
— Це не брат мій, це мій милий,
Я тебе дурила . . .
— Одурила ! . . . — І Катрина
Додолу скотилась
Головонька . . . — Ходім, брате,
З поганої хати. —
Поїхали запорожці
Вітер доганяти.
Катерину чорнобриву
В полі поховали,
А славнії запорожці
В степу побратались.

PRETTY KATERYNA . . .

Pretty Kateryna had
A house with fine wood floor;
And guests came to her from the Sich,
That stronghold famed of yore:
One was Semen Bosy,
One was Ivan Holy,
Ivan Yaroshenko one,
Bold and brave, a widow's son.
"Poland we have traversed,
And all Ukraina,
Never have beheld a maiden
Like to Kateryna!"
One said: "Brother, see!
Were wealth to come to me,
Pretty Kateryna I
With all my gold would dower,
To spend with her one hour!"
And one: "Friend, hear me right!
Were I a man of might,
For pretty Kateryna I
Would lay down all my power,
To spend with her one hour!"
The third: "Lads, hear my thought!
In this world there is naught
For pretty Kateryna I
Would not do, I vow,
To spend with her one hour!"

Kateryna pondered long,
To the third spoke she:
“I’ve an only brother pining
In captivity,
In Crimea lost afar.
Whoever may betide
To find him, then to him, O Cossacks,
I will be a bride!”

Straight their steeds they mounted,
Journeyed forth together,
Rode they three for to set free
Kateryna’s brother.
One perished in the waves,
Was drowned in Dnipro’s tide,
One the heathen foe impaled,
In Kozliv far he died;
Yaroshenko journeyed on,
Bold and brave, the widow’s son,
From cruel captivity
In Bakhchysarai he
Set her brother free.

The door creaked loudly in the dawn,
The Cossacks raised a shout:
“Rise up, Kateryna, rise,
Thy brother stands without!”
Kateryna looked, lamented,
And these words cried she:
“Not my brother, but my lover,
I have lied to thee.”
“Thou hast lied!”
And Katrya’s pretty
Head rolled instantly

To the ground. "Come, brother, let us
Quit this evil place!"
The Cossacks rode into the steppe,
With the wind to chase.
Katrya in the field they laid
To sleep for evermore,
And oaths of brotherhood the Cossacks
In the steppeland swore.

LA CATHERINE POSSÈDE

La Catherine possède
Une maison avec plancher;
De la glorieuse Zaporogueie
Des visiteurs l'y viennent voir.
Le premier est Semen Bossy,
Le deuxième Ivan Holy,
Le troisième, le vaillant fils d'une veuve,
Ivan Iarochenko.

« Nous avons parcouru la Pologne,
L'Ukraine entière,
Et nous n'avons pas vu de fille
Comme cette Catherine-ci. » –

Le premier dit: « Frères,
Si j'étais bien riche,
Je donnerais tout mon or
A cette Catherine,
Pour l'avoir une heure. »

Le deuxième dit: « Mes amis,
Si j'étais bien fort,
Je donnerais toute ma force
A cette Catherine,
Pour l'avoir une heure. »

Le troisième dit: « Mes enfants,
Il n'y a rien au monde
Que je ne fasse

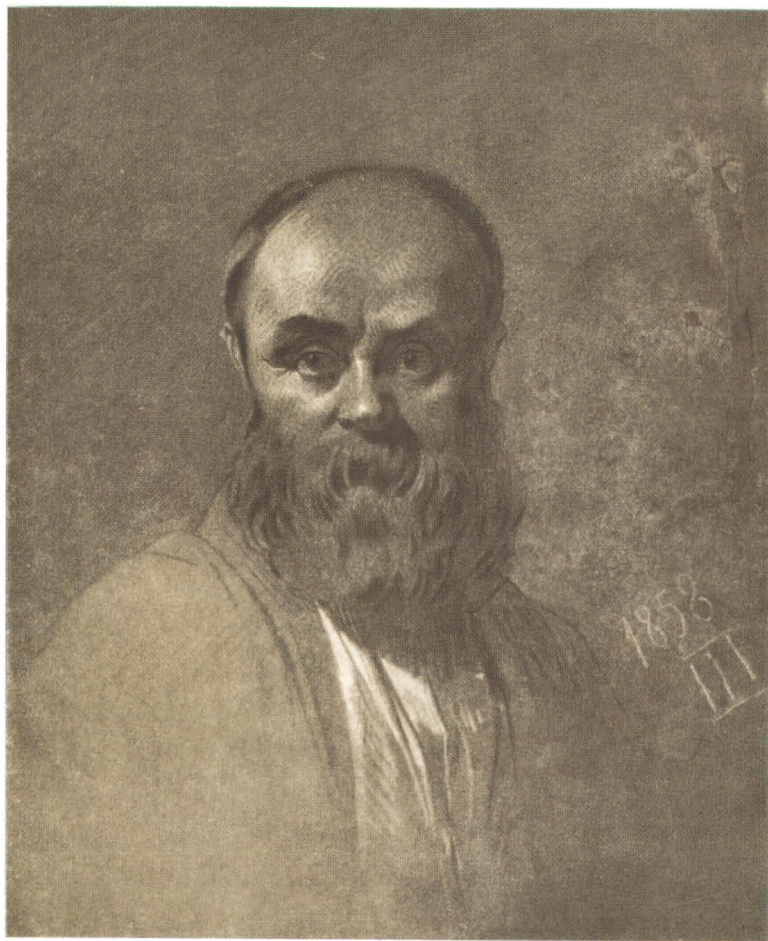
Pour cette Catherine,
Pour l'avoir une heure. »

Catherine réfléchit
Et elle dit au troisième :
« J'ai un frère unique
Prisonnier chez l'ennemi,
Qui se morfond quelque part en Crimée.
Celui qui le délivrera,
Celui-là, Zaporogues,
Sera mon époux. »

Tous à la fois ils se levèrent,
Sellèrent leurs chevaux
Et s'en allèrent délivrer
Le frère de la Catherine.
Le premier se noya
Dans le delta du Dniépr;
Le deuxième à Kozlov
Fut mis sur le pal;
Le troisième, Ivan Iarochenko,
Le vaillant fils de la veuve,
De la prison cruelle
De Baktchissaraï
Délivra le frère.

Un matin les portes craquèrent
De la belle chambre.
« Lève-toi, lève-toi, Catherine,
Viens recevoir ton frère! »
Catherine les regarda
Et poussa un cri :
« Ce n'est pas mon frère, c'est mon amant!
Je t'avais trompé. »

Автопортрет (чорний і білий олівець)

Self-portrait (black and white pencil) 1858

– «Trompé!»
Et sur le plancher roula
La tête de la Catherine.
«Partons, frère,
De cette maison de malheur!»
Et les deux Zaporogues partirent à cheval,
Rapides comme le vent.

La Catherine aux sourcils noirs
Fut enterrée au milieu des champs.
Et les vaillants Zaporogues
Se jurèrent dans la steppe fraternité éternelle.

IN DAS REICHE HAUS KATHRINENS...

In das reiche Haus Kathrinens,
wo gedielte Stuben waren,
drei der tapfern Saporoger
kamen einst zu Gast gefahren.
– Wir durchwanderten ganz Polen
und die Ukraine,
doch wir sahn kein Weib, das gliche
dieser Katharine. –
Sprach der eine: »Wär' ich reich,
alles Gold ich gäb' es gleich
für ein Stündlein Minne
dieser Katharine.«
Sprach der zweite: »Brüder, wär'
kräftig ich als wie ein Riese,
alle Kräfte gäb' ich her –
und bereut' es nimmermehr –
dieser Katharine
für ein Stündlein Minne.«
Sprach der dritte: »Nichts auf Erden
gibt's, was ihr zulieb' nicht heut
tun ich wollt' und jeder Zeit
dieser Katharine
für ein Stündlein Minne.«

Katharine zu dem dritten
sprach nach kurzem Sinnen:
»Meinem einz'gen Bruder möcht' ich
Freiheit gern' gewinnen;
in der Krim weilt als Gefangener

irgendwo der Arme:
wer ihn wiederbringet, schlieÙe
mich in seine Arme!«

Unverweilt die Saporoger
auf das RoÙ sich schwingen,
um dem Bruder Katharinens
Freiheit zu erringen. –
In des Dnjepers Schlund der eine
ach! sein Leben lieÙ;
fern von Koslow starb der zweite
elend auf dem SpieÙ;
erst der dritte konnt' aus Ketten
aus der grimmen Sklaverei
endlich aus Baktschisarai
Katharinens Bruder retten.

Und die Tùr des reichen Hauses
knarrte frùh am Morgen:
»Auf, Kathrin, begrüÙ' den Bruder!
Frei bist du der Sorgen.«
Ganz bestùrzt rief Katharine,
als sie beide sah:
»'s ist mein Liebster, nicht mein Bruder!
Ich betrog dich ja.«
»Du betrogst mich!« Und Katharinens
Haupt rollt jach herab.
»Fliehn wir diese Stätte, Bruder!«
Windesschneller Trab
trug sie fort. –
Die Schollen deckten
Katharinens Glieder –
doch die tapfern Saporoger
wurden Waffenbrùder.

І ШИРОКУЮ ДОЛИНУ

І широку долину,
І високу могилу,
І вечерню годину,
І що снилось-говорилось.
Не забуду я.

Та що з того? Не побрались,
Розійшлися, мов не знались.
А тим часом дорогії
Літа тії молодії
Марне пронеслись.

Помарніли ми обое —
Я в неволі, ти вдовою,
Не живем, а тільки ходим
Та згадуем тії годи,
Як жили колись.

BOTH THE VALLEY STRETCHING WIDE...

Both the valley stretching wide
And the gravemound soaring high,
Both the hour of eventide
And what was dreamed in days gone by
I shall not forget.

But what of that? We did not marry
But parted as we had been only
Strangers. Meanwhile all the wealth
Of those precious years of youth
Sped away in vain.

Now the two of us have withered,
I – a captive, you – a widow,
We walk – yet we are not alive,
We but recall those days gone by
When, of old, we lived.

JE N'OUBLIERAI

Ni la spacieuse vallée
Ni la haute tombe isolée
Ni le soir tranquille et doré
Ni la rêverie envolée,
Je n'oublierai.

A quoi sert que je me souviennne ?
Ma vie a fui loin de la tienne,
Et maintenant les jours chéris,
Les jours de ma jeunesse ancienne,
Se sont flétris.

Nous avons vieilli sous l'épreuve,
Moi dans l'esclavage, toi veuve,
Et nous errons, irrésolus,
Evoquant l'aube qui fut neuve
Et qui n'est plus.

Я НЕ НЕЗДУЖАЮ, НІВРОКУ ...

Я не нездужаю, нівроку,
А щось такеє бачить око,
І серце жде чогось. Болить,
Болить, і плаче, і не спить,
Мов негодована дитина.
Лихої, тяжкої години,
Мабуть, ти ждеш? Добра не жди,
Не жди сподіваної волі —
Вона заснула: цар Микола
Її приспав. А щоб збудить
Хиренну волю, треба миром,
Громадою обух сталить;
Та добре вигострить сокиру —
Та й заходиться вже будить.
А то проспить собі небога
До суду божого страшного!
А панство буде колихать,
Храми, палати мурувать,
Любить царя свого п'яного,
Та візантійство прославлять,
Та й більше, бачиться, нічого.

I AM NOT ILL . . .

I am not ill, touch wood, not I –
But something strikes my inward eye,
And the heart hopes for something . . . Weeps,
Aching, aching, never sleeps,
Like a child that cries for food.
A time where grim disasters brood,
Perhaps, you hope for? Give no heeding
To hopes of long-expected freedom –
She slumbers on: tsar Nicholas
Put her to sleep, and now to call
The weakly freedom to awake,
We must together, one and all,
Harden the axe-shaft, whet the blade,
And start to rouse her, start to call.
Else the poor dear will sleep away
The years, sleep on till Judgment Day.
The noblemen will lull her still,
Shrines and palaces they'll build,
Love their drunken tsar, adore
Byzantism with all their will,
And nothing, it seems, nothing more!

JE NE SUIS PAS MALADE . . .

Je ne suis pas malade – Dieu m'en garde!
Mais mon œil voit quelque chose
Et mon cœur est dans l'attente. Il souffre,
Souffre, pleure et ne s'endort pas,
Comme l'enfant à qui l'on n'a pas donné le sein.

Dans ces jours sombres et malheureux,
Qu'espères-tu? Il n'y a rien de bon à attendre.
N'attends pas le réveil de la liberté,
Elle dort; c'est le tzar Nicolas
Qui l'a endormie et pour réveiller
La liberté malade, il faudrait que le monde
Entier se mit à tremper le fer
Et à aiguiser le tranchant de la hache,
Pour aller la réveiller.
C'est pourquoi elle continuera de dormir, la malheureuse,
Jusqu'aux affres du jugement dernier.
Et les seigneurs la berceront dans son sommeil,
Ils bâtiront des églises et des palais,
Ils aimeront leur imbécile de tzar,
Ils le célébreront comme un idole de Byzance.
Et, semble-t-il, c'est tout ce qui arrivera.

ПОДРАЖАНІЄ 11 ПСАЛМУ

Мій Боже милий, як то мало
Святих людей на світі стало.
Один на другого кують
Кайдани в серці. А словами,
Медоточивими устами
Цілюються і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар понесуть?
А ти, о Господи єдиний,
Скуеш лукавії уста,
Язик отой велеречивий,
Мовлявший: — Ми не суета!
І возвеличимо на диво
І розум наш і наш язик . . .
Та й де той пан, що нам закаже
І думать так і говорить?
— Воскресну я! — той пан вам скаже. —
Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих . . . Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово. І пониче,
Неначе стоптана трава,
І думка ваша і слова. —
Неначе срібло куте, бите
І семикрати перелите
Огнем в горнилі, — словеса
Твої, о Господи, такії.
Розкинь же їх, Твої святіє,
По всій землі. І чудесам
Твоїм увірують на світі
Твої малі убогі діти!

PARAPHRASE OF THE ELEVENTH PSALM

O God of mercy! How they wane,
Thy saints, how few on earth remain!
One forgeth now against another
Chains in his heart and in his speech,
With lips exuding honey sweet
They kiss, the hour awaiting whether
Soon from feast to grave they might
In his coffin bear a brother . . .
Thou, only Lord of truth and right,
Wilt lock those lips deceiving, seal
That wagging tongue that utters forth,
Proclaims: "We are not vanity!
And we shall wondrously exalt
Both our reason and our tongue . . .
And where's the Lord to bid us 'nay'
That thus our thought, our speech should run?"
– "I will arise!" that Lord will say,
"This day I will arise again,
For these my people, bound in chains,
Poor wretches. I shall glorify
These small dumb slaves! And as a guard
Protecting, I shall set my word
About them . . ."

Then shall wither, die,
Like grass men trample underfoot,
Both your speaking and your thought.
And like to silver, forged and beaten,
By fire in the furnace heated,

Molten sevenfold, o Lord,
So are these mighty words of thine;
Scatter them, Lord, those words divine,
Throughout the earth! In all the world
Thy marvels through the length of days
Thy poor small babes shall know and praise.

DER 11. PSALM

O Herr, wie sehr hat abgenommen
Die Zahl der Heiligen und Frommen,
Wie wenig Liebe wird gepflegt:
Nach außen Freundesküsse heuchelnd,
Doch heimlich seinen Bruder meuchelnd,
Der Eitle still die Frage wägt,
Wann wohl die sterblichen Gebeine
Des Freundes man zur Grube trägt?
O Gott, Du bist der Große, Eine,
Du siegelst Lippen, die, entbrannt
In Stolz und lästerlichem Streben,
Da sagen: »Wir sind Oberhand!
Erbadel. Uns gebührt zu reden.
Zum Range Gottes wir erheben
Des Menschen Zunge und Verstand.
Wo ist der Herr, der uns verbietet,
Von Gott zu rauben Geist und Hand?«
»Ich will auf« – jener Herr gebietet –
»Aufrichten alle, die verstört,
Die Armen, seufzend und entehrt.
Erhöhen will ich die Geschmähten,
Die harter Frondienst ausgezehrt.
Will schützen sie mit scharfem Schwert
Des eig'nen Worts! Und will zertreten,
Was überklügelt ihr und spitz
Euch ausgedacht im Aberwitz . . .«
Gleichwie das silberne Metall,
Gebrannt im Tiegel siebenmal –
So lauter Deine Worte fließen,
Den Heil'gen Geist uns zu gießen.

Durchdring, o Herr, mit diesem Geist
Die Erde, die Dich Schöpfer heißt:
Dann werden Deine Wunder preisen
Die elenden, verstoß'nen Waisen.

МИНУЛИ ЛІТА МОЛОДІЇ

Минули літа молодії,
Холодним вітром од надії
Уже повіяло. Зима!
Сиди один в холодній хаті,
Нема з ким тихо розмовляти,
Ані порадитись. Нема!
Анікогісінько. — Нема!
Сиди ж один, поки надія
Одурить дурня, осміє...
Морозом очі окує,
А думи гордії розвіє,
Як ту сніжину по степу!
Сиди ж один собі в кутку.
Не жди весни — святої долі!
Вона не зійде вже ніколи
Садочок твій позеленить,
Твою надію оновить!
І думу вольную на волю
Не прийде випустить... Сиди
І нічогісінько не жди!..

WINTER

Thy youth is over; time has brought
Winter upon thee; hope is grown
Chill as the north wind; thou art old.
Sit thou in thy dark house alone;
With no man converse shalt thou hold,
With no man shalt take counsel; nought.
Nought art thou, nought be thy desire.
Sit still alone by thy dead fire
Till hope shall mock thee, fool, again,
Blinding thine eyes with frosty gleams,
Vexing thy soul with dreams, with dreams
Like snowflakes in the empty plain.
Sit thou alone, alone and dumb;
Cry not for Spring, it will not come.
It will not enter at thy door,
Nor make thy garden green once more,
Nor cheer with hope thy withered age,
Nor loose thy spirit from her cage . . .
Sit still, sit still! Thy life is spent;
Nought art thou, be with nought content.

LEBENSABEND

Die Jugendjahre sind entwichen.
Enttäuscht und unerfüllt verblichen
Die alten Hoffnungen. Es schneit.
Du sitzt allein in deinen Pfählen,
Und niemand, dem du still erzählen,
Den leis' du fragen kannst, ist da.

Die Welt ist weit, kein Mensch dir nah.
Vergebens magst du einsam harren,
Was dir das Schicksal jemals beut:
Es hielt dich höhnisch nur zum Narren,
Und seine Pläne sind verstreut
Wie in dem Steppensturm der Schnee.

So bleib denn still in deinem Weh:
Kein Frühling wird dich jemals wecken
Zu neuem Grünen, neuen Zwecken;
Kein Hoffen wird dir je erblühen,
Und niemals kündest du als Freier
Den Freien von dem heiligen Feuer.
Sei still. Laß alle Hoffnung ziehn!

NOTES

- p.p. The Ukrainian texts of the poems follow, with very small changes, the Academy edition of Shevchenko's works (Kiev, 1939).
The English translations by Miss Vera Rich are copyright by the translator.
- 9-10 Reprinted from "Le Jean Hus de Ševcenko" (*Le Monde Slave*, 1930) by Sophie Borschak and René Martel.
- 11-12 Reprinted from Hans Koch, *Die ukrainische Lyrik*; 1840-1940 (Wiesbaden, 1955).
- 13-18 Written in St. Petersburg, in 1839, the poem was printed as a kind of poetic introduction to Shevchenko's *Kobzar* (1840). Translations: English-Vera Rich; German-Hans Koch.
- 19-42 Written in St. Petersburg, in 1842. Translations: English-Vera Rich; French-Adolphe d'Avril; German-Julia Virginia. Although not a historical personage, Hamaliya symbolizes the bravery of the Zaporozhian Cossacks of the Ukraine. The poem contains references to the Cossack fortress beyond the Dnieper rapids-Sich, the fortified island-Khortytsya, the adjoining steppe-land-Velyky Luh (Great Meadow, Grand Lug, Groß Luh) and the mouth of the river Dnieper (Ukr: Dnipro)-Lyman (Liman). The Monk (Tchernetz, p.36) is a reference to Hetman Konashevych Sahaydachny (1614-1622) who frequently raided the Turkish coast of the Black Sea.
- 43-51 Written in Pereyaslav on November 22, 1845, this is the introductory part of a longer poem glorifying Jan Hus (Yeretyk). It is dedicated to Pavel Šafařík (1795-1861) a prominent Czech scholar born in Slovakia. Translations: English-Clarence A. Manning; French-Sophie Borschak and René Martel.
- 52-57 A brief excerpt from a longer poem Velyky lyokh (The Great Grave), written in Myrhorod, in 1845. Translations: English-Clarence A. Manning; French-Elie Borschak and René Martel. Symbolically, the "second soul" is barred from entering heaven because of the favour she had done to Peter I after the battle of Poltava (1709).
Baturin, capital of the Hetman Ukraine.
Chechel, Cossack colonel, associate of Mazepa.
Mazepa, Hetman of the Ukraine (1687-1709) who sided with the Swedish King Charles XII in an unsuccessful attempt to liberate the Ukraine from Russian rule.
- 58-62 Written in Vyunyshcha on December 21, 1845. Translations: English-Ethel L. Voynich; German-Hans Koch.

- 63-66 Written in Pereyaslav, on December 25, 1845. Translations: English-Vera Rich; French-Michael L. Kay; German-Hans Koch.
- 67-70 Written in the fortress (St. Petersburg), in 1847. Translations: English-Ethel L. Voynich; French-La Princesse de Tokary and Charles Tillac; German-Hans Koch.
- 71-73 Written in the fortress (St. Petersburg), in 1847. Translations: English-Vera Rich; German-Hans Koch.
- 74-77 Written in the fortress (St. Petersburg), in 1847. Translations: English-Vera Rich; French-Fernand Mazade; German-Hans Koch.
- 78-80 An excerpt from the poem Knyazhna (The Princess) written in the fortress of Orsk, in 1847. Translations: English-Vera Rich; French-reprinted from *La poesie ukrainienne*; Chevchenko, poète national de l'Ukraine by G. Morgulis in *Yggdrasill* (Paris, 1939).
- 81-86 Written in the fortress of Orsk, in 1847. Translations: English-Vera Rich; French-reprinted from *Anthologie de la littérature ukrainienne jusqu'au milieu du XIX-e siècle avec un avant-propos de M. A. Meillet, professeur au Collège de France* (Paris, Genève, Prague, 1921).
- 87-89 Written in Kos-Aral, in 1848. Translations: English-Percy P. Selver; German-Ivan Franko.
- 90-99 Written in Kos-Aral, in 1848. Translations: English-Vera Rich; French-reprinted from *Anthologie de la littérature ukrainienne...*; German-Arthur Bosch.
- 100-102 Written in Kos-Aral, in 1848. Translations: English-Vera Rich; French-Fernand Mazade.
- 103-105 Written in St. Petersburg on November 22, 1858. Translations: English-Vera Rich; French-reprinted from *Anthologie de la littérature ukrainienne . . .*
- 106-110 Written in St. Petersburg on February 15, 1859. Translations: English-Vera Rich; German-Hans Koch.
- 111-113 Written in St. Petersburg on October 18, 1860. Translations: English-Ethel L. Voynich; German-Hans Koch.

Acknowledgment is made to the following, for their kind permission to reprint: Ukrainian National Association, the publishers of *Taras Shevchenko, Selected poems* (tr. C. A. Manning), Jersey City, 1945; Miss Vera Rich for her translations, of which she holds the copyright. Other translations have been reprinted from: *Povne vydannya tvoriv Tarasa Shevchenka*, XV, UNI, Warsaw, 1938; Hans Koch, *Die ukrainische Lyrik; 1840-1940*, Wiesbaden 1955; *Anthologie de la littérature ukrainienne jusqu'au milieu du XIX-e siècle*, Paris, Genève, Prague, 1921; G. Morgulis, *La poesie ukrainienne*; Chevchenko, poète national de l'Ukraine, Paris, 1939; *Le Monde Slave*, 1930, III; Julia Virginia, *Ausgewählte Gedichte von Taras Schewtschenko*, Leipzig 1911.

